

AQATA KRİSTİ

T Ə L Ə

İki hissəli pyes

İngiliscədən çevirəni Şaiq Cabiroğlu

İŞTİRAK EDİRLƏR:

Molli RELSTON

Cayls RELSTON

Kristofer REN

Missis BOYL

Mayor METKAF

Miss KEYSUEL

Mister PARAVİÇİNİ

Serjant TROTTER

Dünya ədəbiyyatının «detektiv kraliçası» sayılan ingiltərəli Aqata Kristi (1890-1976) 103 dilə tərcümə olunmuş 87 detektiv romanın müəllifidir.

1952-ci ildə noyabr ayının 25-də A.Kristinin «Tələ» pyesinin Londondakı «Ambassadors» teatrında ilk tamaşası olmuşdur və 8862 tamaşa oynanıldıqdan sonra 1974-cü ilin martın 25-də daha böyük zalı olan «Sent-Martin» teatrına köçürülmüşdür.

1982-ci ilin noyabr ayının 25-də bu tamaşanın 30-illiyini təntənəli surətdə qeyd olunan günü o, artıq 12481 dəfə tamaşaçılara göstərilmişdir.

Beləliklə, bu tamaşa «Ən uzunömürlü tamaşalar» arasında dünya rekordçusudur.

A.Qinnesin «Dünya rekordları kitabından» 1987

BİRİNCİ HİSSƏ

BİRİNCİ ŞƏKİL

İri otaq. Axşam saat beşdir.

Üzbəüzdəki divarın ortasıyla pəncərələr ucalır. Sağ tərəfdə arka şəkildə qapı var: buradan bayır qapısına, dəhlizə və mətbəxə keçmək olar. Solda həmin formada qapı yuxarı mərtəbədə yerləşən yataq otaqlarına aparır. Otağın solundakı pilləkən kitabxanaya və qonaq otağına aparır; sağında isə yemək otağının qapısı və buxarı yerləşir.

Ümumiyyətlə, zal istirahət otağı kimi hazırlanıb.

Mebel: iri yemək stolu, divan, üç köhnədən qalma kreslo, alçaq sekreter, üstündə telefon və radio, böyründə isə stul var. O biri stul pəncərələrin birinin yanında qoyulub. Divanın arxasında üstündə lampası olan yarımdairəvi jurnal stolu var. Buxarın hər iki tərəfindən bra asılıb. Həmin bralardan kitabxana qapısının üstündə, o biri isə dəhlizdə asılıb. Pəncərələr pərdəlidirlər.

Otaq işıqlanandan əvvəl musiqi sədaları eşidilir. Bu, «Üç kor siçan» adlı uşaq mahnısıdır. Birdən dəhşət dolu qadın çığırtısı qopur. Kişi və qadın səsləri eşidilir: «Aman Allah, bu nədir?» - «O yana qaçdı!» - «Pərvərdigara!» və s. Polis fiti eşidilir. Qısa pauzadan sonra bir neçə polis də ona qoşulur və birdən sükut çökür.

Otaq işıqlanır.

Sağ arkadan MOLLİ RELSTON daxil olur. Hündürboylu qəşəng qadındır, yaşı otuza yaxındır. O, kiçik çanta və əlcəklərini kresloya atır, əlindəki kiçik bağlamanı isə sekreterin üstünə qoyur.

MOLLİ: *(Radionu yandırır, çağırır)* Missis Barlou! Missis Barlou! *(Cavab almadıqdan sonra Molli kreslodakı çanta və əlcəklərini götürüb, dəhlizə keçir. Əlcəyin biri kresloda qalır, lakin Molli onu görməyib,*

dəhlizdə paltosunu soyunur, sonra yenidən otağa qayıdır.) Br-r-r! Nə soyuqdur! (O, buxarının üzərindəki braların ikisini də yandırır.)

RADİO: ...Skotland Yardın verdiyi məlumata görə cinayət Londonun Kalver küçəsi, 24-də törədilmişdir. Öldürülən şəxs artıq müəyyənləşdirilib – bu, xanım Mourin Layondur. Həmin cinayətlə əlaqədar polis idarəsi qətl törənən yerin yaxınlığında görünən tünd paltosu, fətr şlyapa və açıq rəngli şərfi olan şəxs üçün axtarış elan edib.

(Molli buz bağlamış pəncərəyə yaxınlaşır, bayıra baxmağa çalışır, sonra əli ilə batareyaya toxunur, pərdələri örtür. Stolüstü lampanı da yandırır. Ətrafı süzüb, sol tərəfdəki pilləkənə söykənilmiş təzəcə yazılmış lövhəni görür. Lövhədə iri hərflərlə yazılıb: «MONKSUELL MENOR PANSİONU». Molli lövhəni divara söykəndirir, ona diqqətlə baxır.)

RADİO: Sürücülərin nəzərinə çatdırırıq ki, yolları buz bağlayıb. Bütün ölkənin ərazisində, xüsusən, Şotlandiyanın dağlıq yerlərində, qar yağıntısı və şaxtanın güclənməsi gözlənilir.

MOLLİ: *(Lövhədən razı qalaraq.) Qəşəngdir! (Əvvəl qolundakı saatına baxır, sonra buxarının üstündəkinə.) Oh! (Tələsik pilləkənlə yuxarı qalxır.)*

(Sağ tərəfdən bayır qapıdan Cayls daxil olur. Bu, Molliylə bir yaşda olan, özündən olduqca razı və eyni zamanda cazibədar bir cavan kişidir. Əlindəki iri dairə şəklində karton qutusudur. O, çəkmələrinə yapışmış qarı çırpmaq üçün ayaqlarını döşəməyə döyür, sonra dəhlizdəki sandığı açıb, karton qutunu ora qoyur. Palto, şlyapa və şərfini çıxara-çıxara otağa keçir və hamısını buxarının böyründəki kreslonun üstünə atır, əllərini buxarıya tərəf uzadıb, bir-birinə sürtür.)

CAYLS: *(Çağırır)* Molli! Molli! Molli? Haradasan?

(Soldan Molli daxil olur.)

MOLLİ: *(Şən)* Mən haradayam? Əcəb sualdır! Hələ bir soruşur da! Hamının işini təkbaşına görürəm.

CAYLS: *(Onu qucaqlayır)* Aha, sən buradaymışsan. *(Öpür)* Salam, əzizim. Burunun niyə soyuqdur?

MOLLİ: İndicə içəri girmişəm.

CAYLS: Bəyəm bayıra çıxmışdın? Bu çovğunda?

MOLLİ: Beş dəqiqəliyə kəndə getməliydim. Sən necə, hinçün tor ala bildinmi?

CAYLS: Bizə yarayanı olmadı. O biri dükanlara da baş çəkdim – heç birini bəyənmədim. Nə isə, günümüz əbəs batdı. Sümüklərim buzlayıb. Maşını sürmək olmurdu – gah o yana atır, gah bu yana. Qar da ki, hey yağır, dayanmaq bilmir... Mərc gəlirəm, səhərəcən kəsilməyəcək. *(Batareyaya yaxınlaşıb, əli ilə toxunur.)*

MOLLİ: Kaş kəsiləydi. Təki borular davam gətirəydi.

CAYLS: Kömürümüz lap az qalıb.

MOLLİ: *(Divanda əyləşir.)* Ay Allah! Elə istəyirəm ki, evimizi görən kimi bəyənsinlər. İlk təəssuratdan çox şey asılıdır.

CAYLS: Hər şeyi hazırlamısan? Hələ heç kəs gəlməyib ki?

MOLLİ: Xeyr, şükr Allaha, hələ gələn yoxdur. Məncə, heç nəyi unutmamışam, hər şey qaydasındadır. Xanım Barlou səhərdən əkilib. Hava onu qorxudub, deyəsən.

CAYLS: Otaqları bölüşdürmüşən?

MOLLİ: Əlbəttə. *(Stolun üstündəki siyahını ona uzadır.)*

CAYLS: *(Siyahını gözdən keçirir.)* Görəsən, nə yuvanın quşlarıdır? Deyirəm, bəlkə pulumuzu əvvəlcədən istəyək?

MOLLİ: Yox, lazım deyil, Cayls.

CAYLS: Hələ bu işdə naşıyıq, onun üçün deyirəm.

- MOLLİ: Şələ-küləsi ilə gəlməyəcəklər? Kim evkiresini vermək istəməsə, çamadanlarını aparmağa qoymaıq, vəssalam. Burada çətin nə var ki?
- CAYLS: Gərək mehmanxana sahiblərinin məsləhət kitabçasını çoxdan alıb oxuyaydıq. Hərifləyəcəklər bizi, görərsən. Çamadanları kərpiclə dolu olsa neyləyərək?
- MOLLİ: Ağzına gələnı danışma. Ünvanlarını yoxlamışam – hamısı sanballı adamlardır.
- CAYLS: Bəlkə ünvanları saxtadır? Bəlkə onlardan biri polisdən gizlənən canıdır?
- MOLLİ: Kim olur olsun, mənim üçün fərqi yoxdur, təkı hər həftənin axırında pulunu ləngitməsin.
- CAYLS: *(Divara söykədilmiş tablonu götürür.)* Molli, sənın kimi işgüzar arvad heç yanda yoxdur!
(Sağ arkadan çıxır. Molli radionu təzədən yandırır.)
- RADİONUN SƏSİ: ... Skotland Yardın verdiyi məlumata görə cinayət Londonda, Kalver küçəsi 24-də törədilmişdir. Öldürölən şəxs artıq müəyyən olunub – bu, xanım Mourin Layondur. Bununla əlaqədar polis idarəsi...
(Molli kresloya yaxınlaşır.)
... cinayət törədölən yerin ətrafında görölən tünd paltolu...
(Molli kreslodan Caylsın paltosunu götürür.)
...fetr şlyapa...
(Molli onun şlyapasını götürür.)
... və açıq rəngli şərfi olan şəxs üçün axtarış elan edib.
(Molli şərfi də götürür və hamısını dəhlizə aparıb asır.)
... Sürücölərin nəzərinə çatdırırıq ki, yolları buz bağlayıb...
(Qapı zəngi səslənir.)
... Bütün ölkənin ərazisində, xüsüsən, Şotlandiyanın dağlıq yerlərində, qar yağıntısı və şaxta daha da şiddətlənəcək...

(Molli cəld otağa qayıdıb, radionu söndürür və dəhlizə keçib qapını açır.)

KRİSTOFER: Çox sağ olun!

MOLLİ: Xoş gəlmisiniz!

(Onlar ikisi də otağa keçir. Kristofer çamadanını stolun yanına qoyur. Bu, uzunsaçlı cavan oğlandır. Boynuna bant bağlayıb. Özünü uşaq kimi aparır, amma görkəmində əsəbiliyi duyulur.)

KRİSTOFER: Tufandır, əsl tufan! Sürücü evinizin qabağına sürməyə cürət eləmədi, elə darvazaya çatan kimi məni düşürtdü. Qorxurdu ki, yollar bağlanar. Sizsiz missis Relston? Ah, çox şadam. Mənim adım Kristofer Rendir.

MOLLİ: Çox şadam, cənab Ren.

KRİSTOFER: Acığımıza gəlməsin, mən sizi müharibədə həlak olmuş generalın arvadı kimi təsəvvür edirdim: evini bürünc heykəllər ilə doldurmuş qaraqabaq və zəhmli xanım. *(Stola işarə edir.)* Saxtadır. *(Divanın arxasındakı jurnal stolunu görüb.)* Ah, bu isə əntiqdir. Mən sizin evinizə, deyəsən, aşiq olacağam. Sizdə kağız güllər ya da quş müqəvvaları varmı?

MOLLİ: Xeyr, təəssüf ki, yoxdur.

KRİSTOFER: Çox təəssüf. Bəs bufet necə: qəşəng, üstü naxışlı, qırmızı rəngdə bufet varınızdı?

MOLLİ: Hə, var. Yemək otağındadır. *(Sağ tərəfə baxır.)*

KRİSTOFER: Orada? *(Yemək otağının qapısına yaxınlaşıb açır, içəri boylanır.)* Mən ona mütləq baxmalıyam.

(Kristofer yemək otağına keçir, Molli onun ardınca gedir. Sağ tərəfdəki arkadan Cayls gəlir, ətrafa nəzər salır, çamadanı görüb qaldırır, əlində fırladır. Yemək otağından gələn səsləri eşidib, gəldiyi arkadan çıxır.)

MOLLİ: *(Səhnənin arxasından)* Bura gəlin, siz qızışmalısınız.

(Molli və Kristofer gəlirlər.)

- KRİSTOFER: Aləmdir, aləm! Zövqünüzə söz yox. Ancaq nahaq yerə oradan böyük stolu yığışdırmısınız.
(*Cayls gəlir.*)
- MOLLİ: Bilirdik ki, qonaqlarımızın xoşuna gələr. Bu isə mənim ərimdir.
- KRİSTOFER: (*Caylsa yaxınlaşıb əlini sıxır.*) Xoş gördük. Dəhşətli havadır, deyilmi? Dikkensin romanlarını xatırladır.
- CAYLS: (*Kristoferdən gözü su içmir.*) Çamadanınızı yuxarı aparım.
- KRİSTOFER: Mənim otağında xırda güllü miçitkə varmı?
- CAYLS: Xeyr.
(*Çamadan əlində pilləkənlə qalxır.*)
- KRİSTOFER: Deyəsən, ərinizin xoşuna gəlmədim. Nə vaxt evlənmişiniz? Çox istəyirsiniz bir-birinizi?
- MOLLİ: (*Soyuq tərzdə.*) Bir ildir ki, evliyik. (*Soldakı pilləkənə tərəf irəliləyir.*) Bəlkə otağınıza baxmaq istəyirsiniz?
- KRİSTOFER: İncidiz! Sorğu-sual etməyi olduqca xoşlayıram. Məncə, insanlar çox maraqlı məxluqdurlar.
- MOLLİ: Maraqlısı da var, (*üzünü Kristoferə çevirir*) qeyri maraqlısı da.
- KRİSTOFER: Razi deyiləm sizinlə. Hamısı maraqlıdır, çünki heç vaxt yəqin bilmək olmur qarşıdakı adam nə adamdır, onun fikri, məqsədi nədir. Məsələn, bu dəqiqə sizin heç xəbəriniz də yoxdur ki, mən nə haqda fikirləşirəm. (*Sifətində aydın olmayan təbəssüm yaranır.*)
- MOLLİ: Doğrudur. (*Jurnal stolun üstündəki qutudan siqaret çıxarır.*) Qonaq olun.
- KRİSTOFER: Xeyr, çox sağ olun. Bilirsinizmi, adamlardan baş çıxaran ancaq rəssamlardır, halbuki onlar çəkdiyi rəsmlər və portretlərdə yalnız insanın daxili aləmini təsvir etməyə çalışırlar. Özləri də bilmir nə üçün.
- MOLLİ: Siz də rəssamsınız? (*Siqaret yandırır*)

KRİSTOFER: Xeyr, mən memaram. Ata-anamın arzusu idi ki, mən memar olum, ona görə də 19-cu əsrin məşhur memar Kristofer Renin adını mənə verdilər. Əlbəttə, çoxları mənə lağ eləyir, amma kim bilir, bəlkə məndə məşhurlaşdım? Necə deyərlər, axırıncı gülən və sair...

(Cayls sol arkadan çıxıb, sağ arkaya tərəf irəliləyir.)

Eviniz mənim xoşuma gəlir. Onu da deməliyəm ki, xanımınız da olduqca nəzakətlidir.

CAYLS: *(Soyuq tərzdə)* Yox əşi?

KRİSTOFER: Həm də gözəldir.

MOLLİ: Güldürməyin bizi, siz allah.

KRİSTOFER: Budur əsl ingilis qadını: tərif eşidən kimi pörtdü. Başqa ölkələrdəki qadınlar tərfi adi söz kimi qəbul edirlər, İngiltərədə isə ərlər öz arvadların güzəranını göy əskiyə bükürlər. *(Caylsa baxır)* İngilis ərləri çox geridə qalıblar.

MOLLİ: *(Tələsik)* Otağınıza baxmaq istəyirsinizmi? *(Sol arkaya tərəf gedir.)*

KRİSTOFER: Təkid edirsinizsə, baxaq.

MOLLİ: *(Caylsa)* Sobanı bir az da qızıdır.

(Molli və Kristofer pilləkənlə qalxıb gedirlər. Cayls hirsli-hirsli onların arxasınca baxır. Qapı zəngi səslənir. Qısa pauzadan sonra ardı kəsilməyən zəng səslənir. Cayls dəhlizə atılır. Küləyin vıyılması eşidilir.)

MİSSİS BOYLUN SƏSİ: Buradır Monksuel Menor pansionu?

CAYLSIN SƏSİ: Elədir ki var, xanım...

(Sağdan missis Boyd gəlir. Əlindəki: çamadan, iki-üç jurnal, bir də əlcəkləridir. Dolu, alicənab qadındır. Qanı bərk qaradır.)

MİSSİS BOYL: Mənim adım xanım Boyldur.

(Çamadanını yerə qoyur.)

- CAYLS: Cayls Relston, xanım Boyl. Buyurun, buxarıya yaxın durun, siz qızışmalısınız, xanım.
(*Xanım Boyl ocağa yaxınlaşır.*)
Dəhşətli havadır, elə deyilmi? Yükünüz elə budur?
- MİSSİS BOYL: Mayor... nə idi onun adı, mayor Metkaf qalan şeyləri qoruyur.
- CAYLS: Gedim onu qarşılayım. (*Bayır qapısına tərəf yollanır.*)
- MİSSİS BOYL: Sürücü taksini evin girəcəyinə sürmədi ki, sürmədi.
(*Cayls qayıdıb gözləyir ki, missis Boyl sözünü bitirsin, sonra getsin köməyə.*)
Maşını darvazanın ağzında saxladı. Mayorla məcbur olduq vağzaldan bura bir taksidə gələk. Heç kəsin ağlına gəlmədi ki, bizi qarşılasın.
- CAYLS: Bağışlayın, biz bilmirdik siz hansı qatarla gəlersiniz, yoxsa əlbəttə kimisə qarşılamağa...
- MİSSİS BOYL: Qatarların hamısını qarşılamalıydınız!
- CAYLS: Paltonuzu, icazənizlə.
(*Missis Boyl jurnal və əlcəkləri Caylsa uzadır, sonra buxarıya yaxınlaşıb, əllərini isidir.*)
Arvadım bu saat gələr. Mənsə hələlik gedim mayor Metkafa kömək eləyim. (*Çıxır.*)
- MİSSİS BOYL: (*Onun ardınca*) Guya evin qabağını təmizləmək olmazdı. Nə çətin iş imiş! (*Narazılıqla ətrafa nəzər salır.*)
(*Molli təngnəfəs pilləkənlə düşür.*)
- MOLLİ: Bağışlayın, mən...
- MİSSİS BOYL: Xanım Relston sizsiz?
- MOLLİ: Bəli, mənəm. (*Missis Boyla yaxınlaşır və ona əlini uzatmaq istəyir, ancaq son anda geri çəkir, çünki bilmir pansion sahibəsi belə hallarda özünü necə aparmalıdır.*)
- MİSSİS BOYL: (*Mollini narazılıqla süzür.*) Siz çox cavansınız.
- MOLLİ: Başa düşmədim.

- MİSSİS BOYL: Bu cür işlərə baş qoşmaq sizin üçün hələ tezdir. Yəqin heç səriştəniz də yoxdur.
- MOLLİ: Səriştə heç kəsə anadangəlmə verilmir.
- MİSSİS BOYL: Düz bilmişəm: qətiyyən təcrübəsizdir. (*Ətrafa boylanır.*) Köhnə evdir. Qurd salmayıb ki? (*Şübhəli-şübhəli havanı iyləyir.*)
- MOLLİ: Siz nə danışırırsınız? Əlbəttə yox.
- MİSSİS BOYL: Haradan bilirsiniz? Bir də gördük, ev uçdu başımıza.
- MOLLİ: Bu barədə arxayın ola bilərsiz.
- MİSSİS BOYL: Hm... Hər halda bir balaca təmirə ehtiyacı var.
- CAYLS: (*Dəhlizdən*) Buyurun, keçin içəri, mayor.
(*Sağdan Cayls və mayor Metkaf gəlirlər. Mayor enlikürək, ortayaşlı kişidir. Hərəkətlərindən hərbi xidmətə alışması hiss edilir. O, çamadanını yerə qoyub, kresloya tərəf irəliləyir. Molli mayor Metkafa yaxınlaşır.*)
Bu mənim arvadımdır.
- MAYOR METKAF: (*Mollinin əlini sıxır.*) Çox şadam. Bayırda bir tufandır ki, gəl görəsən. Dedim, bura çata da bilməyəcəyik. (*Xanım Boylu görür.*) Oh, bağışlayın. (*Şlyapasını çıxarır.*)
(*Xanım Boyl sağ tərəfdən, otaqdan çıxır.*)
Qar bu cür yağsa, səhər gözümüzü açanda görəcəyik ki, hamımız qarın altındayıq.
- CAYLS: Mən yükünüzü yuxarı aparım. (*Çamadanları götürür. Mayora:*)
Cənab mayor!
- MAYOR METKAF: (*Hərbi tərzdə:*) Mən hazır!
(*Onlar ikisi də yuxarı qalxırlar. Missis Boyl qayıdır.*)
- MİSSİS BOYL: Neçə qulluqçunuz var?
- MOLLİ: Kənddən bir qadın mənə kömək edir.
- MİSSİS BOYL: Bəs ev qulluqçunuz yoxdur?
- MOLLİ: Xeyr, elə özümüzük.
- MİSSİS BOYL: Belə-ə-ə... Mənsə əmin idim ki, burada hər şey qaydasındadır.

- MOLLİ: Təzə başlamışıq.
- MİSSİS BOYL: Acığınıza gəlməsin, amma əvvəl qulluqçuları tapmalıydınız. İndisə elə çıxır ki, verdiyiniz elan yalandır. Bilmək olarmı, məndən və mayor Metkafdan başqa burada qalan var?
- MOLLİ: Hələ hamısı gəlməyib.
- MİSSİS BOYL: Havada tərs kimi korlanıb. Çovğundur. Mənimki gətirir.
- MOLLİ: Biz nə biləydik ki, hava belə olacaq.
(*Kristofer uşaq mahnısını oxuya-oxuya pilləkənlə düşür.*)
Tanış olun: cənab Ren – xanım Boyl.
(*Kristofer baş ayır.*)
- MİSSİS BOYL: (*Soyuq tərzdə*) Məmnunam.
- KRİSTOFER: Müsibət evdir! Çox gözəldir! Elə deyilmi, xanım Boyl?
- MİSSİS BOYL: Mən yaşda adamçun rahatlıq gözəllikdən daha vacibdir.
(*Cayls soldan pilləkənlə düşür, arkanın ağzında dayanır.*)
Mən bilsəydim ki, bu pansion təzəcə açılıb, heç ayağımı da bura basmazdım. Mən əmin idim ki, burada hər şey hazırdır, dəm-dəsgahı ilə, filanı ilə.
- CAYLS: Xoşunuza gəlmirsə, xanım Boyl, sizi burada qalmağa heç kəs məcbur eləmir.
- MİSSİS BOYL: Məni heç kəs məcbur eləyə də bilməz.
- CAYLS: Əlbəttə, buna görə də əgər nədənsə narazısınızsa, başqa pansiona köçməyiniz məsləhətdir. Mən bu saat zəng vurub taksini qaytararam. Yollar hələ bağlanmayıb ki. Burada qalmağa isə o qədər istəyən var ki, yeriniz bir gün də boş qalmayacaq. Bundan əlavə, gələn aydan kirə pulu artacaq.
- MİSSİS BOYL: Buranın şəraitinə tam bələd olmayanacan heç yerə gedən deyiləm. Elə bilirsiniz məni qovmaq asan işdir? Xanım Relston, məni otağıma ötürərsiniz? (*Özünü darta-darta pilləkənə tərəf addımlayır.*)

- MOLLİ: Buyurun, xanım Boyl. (*Caylsın yanından keçərək, mehribanlıqla*) Əzizim, səndən bir dənədir...
(*Qadınlar pilləkənlə qalxıb gedirlər.*)
- KRİSTOFER: (*Ayağa qalxır, uşaqqasına*) Dəhşətli qadındır! Heç xoşuma gəlmir. Onu buradan yox eləyə bilsəydiniz, mənə ləzzət eləyərdi.
- CAYLS: Qorxuram, buna nail ola bilməyəcəyik.
(*Qapı zəngi.*)
Aman allah, yenə gələn var.
(*Dəhlizə keçib, qapını açır.*)
Buyurun, içəri keçin.
(*Miss Keysuell daxil olur. Bu cavan qadının sifətində də, hərəkətlərində də kişilərə xas olan cizgilər var. Əlində çamadan tutub. Əynindəki uzun tündrəngli paltodur bir də açıq rəngli şərf. Başı açıqdır.*)
- MİSS KEYSUELL: (*Yoğun, kişi səsi ilə*) Maşınım qarda batıb, təxminən bir kilometr buradan aralı.
- CAYLS: İcazənizlə... (*Çamadanı ondan alır.*) Maşında başqa yükünüz də qalıb?
- MİSS KEYSUELL: Xeyr, səfərə çıxanda özümlə heç nə götürmürəm.
(*Onlar otağa keçirlər.*)
Nə yaxşı ki, otağınız istidir.
(*Kişi kimi ayaqlarını aralayıb buxarının qabağında əyləşir.*)
- CAYLS: E-e-e... Cənab Ren... Xanım ... ?
- MİSS KEYSUELL: Keysuell. (*Kristoferlə salamlaşır.*)
- CAYLS: Arvadım bu dəqiqə gəlir.
- MİSS KEYSUELL: Eybi yoxdur, hara tələsirik bəyəm. (*Paltosunu çıxarır.*) Belə görürəm, möhkəm qar yağacaq. (*Paltonun cibindən qəzet çıxarır.*) Qəzetlər belə yazır. Sürücülərin nəzərinə və ilaxır. Güman edirəm qəlyanaltı hazırlamısınız?

- CAYLS: Bəs necə. Arvadım çox yaxşı aşpazdı. Uzağı toyuqlarımızın boynunu vurarıq.
- MISS KEYSUELL: Sonra da bir-birimizin, hə? (*Qəhqəhə ilə gülür, paltosunu Caylsa atır və kresloda əyləşir.*)
- KRİSTOFER: Qəzetdə təzə nə xəbər var? Hava məlumatından savayı.
- MISS KEYSUELL: Siyasi böhran həmişəki kimi öz davamındadır. Hə, bir də məharətlə təşkil olunmuş qətl.
- KRİSTOFER: Qətl? Oh, mən qətləri çox xoşlayıram!
- MISS KEYSUELL: (*Qəzeti ona uzadır*) Londonda qadın boğublar. Güman edirlər ki, seksual manyakın işidir.
- KRİSTOFER: Cəmi iki-üç sətirdir. (*Oxuyur*) «Qətl zamanı Kalver küçəsində müşahidə olunan şəxs üçün axtarış elan edilib. Bu, ortaboylu gəncdir, əynində tünd palto, açıq rəngli şərf və fətr şlyapası var. Həmin məlumat radio ilə gün ərzində dəfələrlə təkrar olunub.»
- MISS KEYSUELL: Həmişə elə nişanələr verirlər ki, az qala hamıya yarasın.
- KRİSTOFER: Əgər kimçünsə axtarış elan edirlər, demək, onu artıq qatil hesab edirlər.
- MISS KEYSUELL: Ola bilər.
- CAYLS: Kimi öldürüblər ki?
- KRİSTOFER: Xanım Mouris Layonu.
- CAYLS: Cavandır, ya yaşlı?
- KRİSTOFER: Yazılmayıb. Soyğunçuluğa oxşamır...
- MISS KEYSUELL: Dedim, seksual manyakın işidir.
(*Molli pilləkənlə düşür və miss Keysuellə yaxınlaşır.*)
- CAYLS: (*Onları bir-birinə təqdim edir.*) Xanım Keysuell – mənim arvadım Molli.
- MISS KEYSUELL: (*ayağa qalxır*) Salam. (*Mollinin əlini sıxır*)
(*Cayls xanım Keysuellin çamadanını götürür.*)
- MOLLİ: Dəhşətli havadır. Otağınıza baxmaq istəyirsinizmi? Bəlkə isti vanna qəbul edəsiniz, isti suyumuz gəlir.

MISS KEYSUELL: Doğrudan da, əla fikirdir.

(Molli və xanım Keysuell sol pilləkənə tərəf addımlayırlar. Cayls çamadanla onların ardınca gedir. Üçü də pilləkənlə qalxıb gedirlər. Tək qalan Kristofer ayağa qalxıb otağa nəzər salır. Sol tərəfdəki qapını açıb bayıra boylanır və səhnədən çıxır. Bir dəqiqə keçməmiş o, sol pilləkəndə görsənir. Əvvəl keçir sağ arkaya tərəf, yenə də bayıra boylanır, sonra təzədən otaqda var-gəl etməyə başlayır, uşaq mahnısını zümzümə edir, arada onu birdən gülmək tutur – bir sözlə, özünü başıhavalı kimi aparır. Cayls və Molli söhbət eləyə-eləyə pilləkənlə düşəndə, Kristofer pərdə arxasında gizlənir.)

MOLLİ: Mayor Metkaf çox nəzakətli adamdır, onunla yola getmək asan olacaq. Amma missis Boyle məni lap qorxudur. Nə isə...
Qaçım mətbəxə, yoxsa hamı acından ölür.

CAYLS: Hə, sən allah, heç kəsi öldürməyəsən.

KRİSTOFER: *(Pərdənin arxasından çıxıb, onların aralarında dayanır)*
İcazə verin, sizə kömək edirəm. Mən aşpazlıq xəstəsiyəm. Göstərin nəyiniz var, mən də ilhamlanıb elə xörək bişirim ki, dadı damağınızdan getməsin.

MOLLİ: Nə, deyirəm, gəlin ardımca.

(Molli və Kristofer mətbəxə gedirlər. Cayls qaşqabağını salladıb, Kristoferin ardınca nəsə mırıldayır. Əlindəki qəzeti açıb, ayaqüstü maraqla oxuyur. Molli qayıdanda, Cayls səksənir.)

MOLLİ: Aləm oğlandır? Önlüyümü əyninə keçirib dedi ki, onu yarım saatlığa tək buraxım.

- CAYLS: Sən hələ mənə de görüm, neyçin ən yaxşı otağımızı ona vermisən?
- MOLLİ: Sənə demişdim ki, o, ancaq miçitkəli çarpayıda yata bilir.
- CAYLS: Miçitkəli çarpayıda! Qudurğanlığın dərəcəsinə bir bax!
- MOLLİ: Cayls!
- CAYLS: Gözüm su içmir ondan. (*Mənalı-mənalı*) Çamadanını qaldırısaydın, sən də mən deyəni deyərdin.
- MOLLİ: Kərpiclə doludur?
- CAYLS: Əksinə, mənə elə gəldi ki, bomboşdur. Mehmanxana sahiblərini barmağına dolayanlardandır yəqin.
- MOLLİ: İnanmıram. Pis oğlan deyil. (*Pauza*) Bax, miss Keysuell isə özünü çox qərribə aparır.
- CAYLS: Qorxulu arvaddır-arvaddırsa əgər.
- MOLLİ: neyçin qonaqlarımızın hamısı ya birtəhərdirlər, ya da zəhlətökən? Bircə mayor Metkaf nə onlardandır, nə də bunlardan.
- CAYLS: Yəqin, əyyaşdır.
- MOLLİ: Doğrudan?
- CAYLS: Nə bilim, elə belə dedim-nədənsə qanım qaraldı. Hər halda hamısı salamat çatıb-o da böyük işdir.

(*Qapı zəngi.*)

- MOLLİ: Bu kim ola bilər?
- CAYLS: Yəqin, Kalver küçəsindəki qatil.
- MOLLİ: Qurtar görək!

(*Cayls bayır qapısına tərəf gedir, qapını açır.*)

- CAYLS: Oh! Buyurun.

(Paraviçini daxil olur. Yaşlı, qarasaç, bıqlı kişidir. Əlidə çanta, əynində isə xəz vurulmuş palto var. Bərk yorulub.)

PARAVİÇİNİ: Min dəfə üzr istəyirəm. Mən... mən haradayam?

(Molli dəhlizə keçir.)

CAYLS: Bura, Monksuell Menor pansionudur.

PARAVİÇİNİ: Görün bəxtim necə gətirdi! Madam! *(Molliyə yaxınlaşıb əlindən öpür)* Allah duamı eşitdi! Pansion, gözəl sahibə... *(Mollinin qolundan tutub, otağa aparır, Cayls onların ardınca gəlir)* Mənim «Rolls-Roysum» əfsus, yolda düz qar yığımına düşdü. Maşından çıxıb görüm ki, hər yan qardır. Haradayam-bilmirəm. Bircə bunu götürüb *(əlindəki çantanı göstərir)*, kor-koranə yola düşdüm, görürəm ki, pərvərdigara, dəmir darvazanın qabağında dayanmışam! *(Ahəngi dəyişib:)* Mənimçün otaq tapılar, hə?

CAYLS: Axı...

MOLLİ: Ancaq lap balacadır.

PARAVİÇİNİ: Aydındır, aydındır, kirənişininiz çoxdur.

MOLLİ: Biz elə bu gündən işə başlamışıq, onunçun da hələ tam bələd olmamışıq.

PARAVİÇİNİ: *(Molliyə göz-qaş eləyir)* Gözəldir... Çox gözəldir.

CAYLS: Maşından qalan şeyləri aparmazlar ki?

PARAVİÇİNİ: Oh, onların fikrini çəkməyin. Maşını qıfıllamışam.

CAYLS: Bəlkə gedək gətirək?

PARAVİÇİNİ: Nəyə lazımdır. *(Caylsa yaxınlaşır)* İnandırırım sizi, bu saat oğruların hamısı öz evlərində gizlənib. Mənə lazım olanı

bura yığmışam. (*Çantasını göstərir*) Hamısı bu çantanın içindədir hamısı.

MOLLİ: Siz qızınmalısınız. (*Paraviçini buxarıya tərəf gedir.*) Mən isə gedim otağınızı hazırlayım.

PARAVİÇİNİ: Bəli, çağırılmamış qonaq, dəvətsiz gələn qonaq. Fırtına-qasırğadan peyda olmuş naməlum qonaq. Lap teatrda kimi səslənir, hə? Mən kiməm? Bilmirsiniz haradan gəlmişəm? Qətiyyən xəbəriniz yoxdur. Mən başdan ayağa sirrəm sizinçün. (*Gülür. Molli həmçinin gülür və dodaqlarını büzmüş Caylsa baxır.*) Lakin məndən sonra daha gələn olmayacaq. Gedən də olmayacaq. Çünki səhər açılanacan bütün dünya ilə əlaqəmiz kəsiləcək, bəlkə də artıq kəsilib xəbərimiz yox. İnnən belə nə qəssab var, nə çörəkçi, nə südsatan, nə poçtalyon, nə qəzet – bizim özümüzdə başqa heç kəs olmayacaq, həyatda bundan gözəl nə ola bilər? Mənə elə bu lazımmış. Ah, hələ özümü təqdim eləməmişəm: mister Paraviçini.

MOLLİ: Mister və missis Relston.

PARAVİÇİNİ: Relston, dediniz? (*Əvvəl Caylsa, sonra Molliyə baxır*) Demə bura Monksuel-Menor pansionudur? (*Gülür*) Çox gözəl Monksuel-Menor pansionu. (*Gülür*) Əla. (*Gülə-gülə buxarıya yaxınlaşır.*)

(*Molli Caylsa baxır, sonra ikisi də narahat-narahat Paraviçiniyə baxırlar.*)

Birinci şəklin sonu.

İKİNCİ ŞƏKİL

(Həmin məkan. Ertəsi günü səhər yeməyindən bir qədər keçmiş. Bayırda qar yağır pəncərənin yarısınadır. Mayor Metkaf divanda əyləşib kitab oxuyur, missis Boyl isə buxarının yanındakı kresloda oturub dizləri üstündəki bloknota nəşə yazır.)

Missis Boyl: Elanı oxuyanda məndə tamamilə başqa təsəvvür yaranmışdır. Mən elə bildim ki, buranın rahat qiraət otağı var, çoxlu adam olacaq, səmimi söhbətlər eləyəcəyik, kart, loto oynayacağıq...

MAYOR METKAF: Peşəkar qeybətçinin arzusu.

MİSSİS BOYL: Nə buyurdunuz?

MAYOR METKAF: E-e...bəli, bəli, mən sizi çox gözəl başa düşürəm.

MİSSİS BOYL: *(pilləkənlə düşən Kristoferi görmür)* Qulluqçuları yox, xörəyi özləri bişirirlər, batareyaları ilıq... Belə getsə özümə başqa yer axtarmalı olacağam.

KRİSTOFER: *(Gülür)* Siz fikrinizlə tamamilə şərikəm. *(Kitabxanaya keçir)*

MİSSİS BOYL: Qərribə oğlandır. Mərc gəlirəm, başına hava gəlib.

MAYOR METKAF: Yəqin, dəlixanadan qaçıb.

MİSSİS BOYL: Heç təəccüb etməzdim.

(Sağdan Molli gəlir.)

MOLLİ: *(Yuxarı mərtəbəyə tərəf çıxır.)* Cayls!

CAYLS: *(Səhnə arxasından)* Nədir?

MOLLİ: Arxa qapının ağzı yenə qarla doludur. Oranı təmizləyərsən.

CAYLS: *(Səhnə arxasından)* Oldu.

Molli gedir.

MAYOR METKAF: *(Caylsa tərəf) Mən sizə kömək edəyəm. (Sağ arkaya tərəf yollanır) Bir əl-qolum açılsın. Lap yerinə düşdü. (Gedir)*

(Cayls pilləkənlə düşüb, sağ arkadan çıxır. Molli əlində toz əskisi və tozsoran, otağa qayıdır, tələsik zalı keçir, yuxarı mərtəbəyə yollanır. Pilləkəndə Miss Keysuel ilə toqquşur.)

MOLLİ: Bağışlayın!

MİSS KEYSUEL: Eyib etməz.

(Molli gedir. Miss Keysuel asta-asta pilləkənlə düşür.)

MİSSİS BOYL: Bu qız hələ çox cavandır, haradan bilsin ev sahibəsi özünü nə cür aparmalıdır? Tozsoran əlində qonaq əyləşən otaqdan keçir. Məgər burada arxa pilləkən yoxdur ki, oradan keçsin?

MİSS KEYSUEL: *(Qutudan siqaret çıxarır)* Var, özü də ki, çox rahat pilləkəndir. *(Siqareti yandırır)*

MİSSİS BOYL: Bəs indi ondan istifadə edə bilməzdi? Bir də, ev-eşiyi səhər yeməyindən qabaq yığışdırarlar.

MİSS KEYSUEL: Yeməyi kim hazırlasın?

MİSSİS BOYL: Qulluqçu tutaydılar.

MİSS KEYSUEL: İndiki zamanədə qulluqçu tapmaq o qədər də asan iş deyil.

MİSSİS BOYL: Bunlar özləri günahkardır. Hər iş nə cür oldu, başdan-sovdu eləyirlər. Doğru deyiblər: aşağı təbəqəli adamlar məsuliyyətsiz olurlar.

MİSS KEYSUEL: Yazıq aşağı təbəqə. Acından bağırsaqları guruldayır.

MİSSİS BOYL: *(Soyuq)* Siz, görürəm, sosialistsiniz?

MİSS KEYSUEL: Əfsus ki, yox. Mən qırmızı deyiləm, açıq-çəhrayıyam. Siyasətlə o qədər də maraqlanmıram-axı, xaricdə yaşayıram.

MİSSİS BOYL: Güman edirəm, xaricdə yaşamaq daha asandır. İngiltərə uçuşuma yollanır. Bir az bundan əvvəl evimi satdım. O

qədər xərc tələb eləyirdi ki. Bəs siz İngiltərədə çox qalacaqsınız?

MISS KEYSUEL: Hələlik özümdə bilmirəm. Bir-iki vacib işim var onları qurtaran kimi qayıdacağam evimə.

MISSIS BOYL: Fransaya?

MISS KEYSUEL: Xeyr.

MISSIS BOYL: İtaliyaya?

MISS KEYSUEL: Xeyr. (*Gülümsəyir*)

(Missis Boyd onun cavabını gözləyərək susur, lakin Miss Keysuel dinmir. Missis Boyd qucağındakı bloknota nəşə yazır. Miss Keysuel bir də gülümsəyir, radioqəbulediciyə yaxınlaşır, yandırır: əvvəl zəif, sonra isə gur səslə.)

MISSIS BOYL: (*Əsəbləşir, ancaq yazısını davam edir*) Bəlkə səsinə bir az azaldasınız? Radionun səsi diqqəti toplamağa Mane olur.

MISS KEYSUEL: Doğrudan?

MISSIS BOYL: Əlbəttə, əgər kefiniz bu saat musiqi dinləmək istəyirsə...

MISS KEYSUEL: Bu, mənim ən çox xoşladığım havadır. Diqqəti toplamaq isə o biri otaqda olar. (*Kitabxanaya tərəf göstərir*)

MISSIS BOYL: Sözsüz, amma bura oradan istidir axı.

MISS KEYSUEL: Tamamilə sizinlə razıyam. Bura doğrudan da istidir.

(Musiqi sədaları altında rəqs etməyə başlayır. Missis Boyd qəzəblə ona baxır, ayağa qalxır və kitabxanaya keçir.)

Küpəgirən qarı.

(Kitabxanadan Kristofer çıxır.)

KRİSTOFER: Oho!

MISS KEYSUEL: Hello!

KRİSTOFER: *(Kitabxanaya tərəf işarə edir)* Hara getsəm, dalımca düşür; elə gözü məndədir, izləyir məni, elə bil məndən şübhələnir.

MİSS KEYSUEL: *(Radioya işarə edir)* Zəhmət olmasa onun səsinə alın.

(Kristofer radionun səsinə azaldır.)

KRİSTOFER: Bu cür yaxşıdır?

MİSS KEYSUEL: Bəli, o öz vəzifəsini yerinə yetirdi.

KRİSTOFER: Hansı vəzifəsini?

MİSS KEYSUEL: Strateji vəzifəsini.

(Kristofer çəş-baş halda ona baxır. Miss Keysuel kitabxanaya tərəf işarə edir.)

KRİSTOFER: Hə, onu deyirsiniz?

MİSS KEYSUEL: Bayaقدan ən yaxşı kreslonu tutmuşdu. İndisə özüm oturacağam.

KRİSTOFER: Onu otaقدan xaric etmək, mənəcə, qəhrəmanlığa bərabərdir. Gəlin ikilikdə baş sındıraق onu daha hansı yolla hirsləndirə bilərik. Bilsəydiniz necə zəhləm gedir ondan. O, buradan rədd olsaydı, əntiqə olardı.

MİSS KEYSUEL: Belə havada? Çətin ağılm kəsir!

KRİSTOFER: Onda qar əriyəndən sonra.

MİSS KEYSUEL: O vaxtacan kim bilir başımıza nə gəlir.

KRİSTOFER: Bəli...elədir...siz haqlısınız. *(Pəncərəyə yaxınlaşır)* Qar necə gözəldir. Elə sakit, təmizdir ki...ona baxanda hər şeyi unudursan.

MİSS KEYSUEL: *(Ehtirasla)* Mən isə unuda bilmirəm!

KRİSTOFER: Sizə nə oldu?

MİSS KEYSUEL: Heç, gözümün qabağına gəldi.

KRİSTOFER: Nə? *(Pəncərənin altında oturur)*

MİSS KEYSUEL: *(Kristoferdən gözünü çəkməyərək)* Yataq otağında buzlamış küp, donmuş, qan sızan əllər, yeganə nazik cırıq-cındır yorğan və körpə uşaq, soyuqdan və qorxudan tir-tir əsən uşaq.

KRİSTOFER: Tüklərim biz-biz oldu! Bu nədir, romandı?

MİSS KEYSUEL: Bəs bilmirdiniz ki, mən yazıçıyam?

KRİSTOFER: Doğrudan?

MİSS KEYSUEL: Əfsus ki, yox *(O stolun üstündəki jurnalı götürüb, açır və üzünü gizlədir)*

(Kristofer əvvəlcə şübhəli-şübhəli ona baxır, sonra radionu var güclə səsləndirir və qonaq otağına keçir. Telefon zəngi. Molli əski əlində qaça-qaça pilləkəni düşür, dəstəyi götürür.)

MOLLİ: Monksuel Menor pansionu...*(Radionu keçirir)* Mister Relston məşğuldur. Danışan missis Relstondur. Berkşir polis idarəsindəndir?.. İnspektor Hoqben?.. Yox, yox, inspektor, qorxuram o, bura heç cür çata bilməsin. Hər yan qardır... Bəli...Yaxşı...Axı, nə baş verib?.. Pis eşidilir...Eşitmirəm...Allo... allo... *(Dəstəyi asır)*

(Cayls bayırdan daxil olur, əynindəki paltonu dəhlizdə asır.)

CAYLS: *(Molliyə)* Xəbərin yoxdur, o biri bel harada ola bilər.

MOLLİ: Cayls, bu saat polis idarəsindən zəng vurmuşdular.

(Miss Keysuel durub, pilləkənlə qalxır)

Onlar bura serjant göndəriblər.

CAYLS: O bura heç cür çata bilməyəcək.

MOLLİ: Mən də elə dedim. Ancaq onlar arxayındırlar ki, o çatacaq.

- CAYLS: Görəsən nə hadisə baş verib?
- MOLLİ: Elə mən də onu soruşdum. İnspektor Hoqben isə başa salmaq əvəzinə xəbərdar etdi ki, hamımız serjant nə idi onun adı...serjant Trotterin əmrlərinə sözsüz əməl edək.
- CAYLS: Maraqlıdır. Görəsən, biz nə günah işlətmişik? (*Buxarıya odun atır.*) Bəlkə pansion saxlamaq qaydalarının bir maddəsini yerinə yetirməməyimizdən ötrüdür?
- MOLLİ: Ay canım, axı, nəyimizə gərək idi bu pansion məsələsi? Hələ üstəlik yollar bağlanıb, camaat hirsli-hirsli gəzir, bir-iki gündən sonra yeməyə heç nə qalmayacaq.
- CAYLS: Di yaxşı, əzizim, qanını qaraltma. Hələlik hər şey qaydasındadır. Kömürü vedrələrə doldurmuşam, odun qalamışam, toyuq-cücəyə dən vermişəm, indi də gedib suyu da qaynadaram... (*Bir-iki addım atır, sonra dayanır.*) Amma, görünür, ciddi hadisə baş verib, yoxsa bu tufanda bura serjant göndərməzdilər. Demək, başqa çarələri olmayıb.
- (*Cayls və Molli həyəcan dolu baxışlarla bir-birinin üzünə baxırlar. Kitabxanadan Missis Boyd gəlir.*)
- MİSSİS BOYL: Nə yaxşı ki, buradasınız, mister Relston. Xəbəriniz var kitabxanadakı batareya bumbuz buzlayıb?
- CAYLS: Bağışlayın, Missis Boyd, ancaq kömürə qənaət etməliyik, həm də...
- MİSSİS BOYL: Mən həftədə yeddi gineya, eşidirsinizmi, yeddi gineya ondan ötrü vermirəm ki, burada soyuqdan titrəyim!
- CAYLS: Bu saat kömür əlavə edəyəm. (*Gedir.*)
- MİSSİS BOYL: (*Molliyə*) Missis Relston, özümə borc bilib nəzərinizə çatdırmalıyam ki, sizin pansionunuzda məskən salan cavan oğlan özünü həddindən artıq qərribə aparır. Onun o

hərəkətləri, qalstukları... Heç saçlarını darayır, görəsən? Sizin yerinizdə mən lazımi məlumatlar yığardım. Onun haqqında nə bilirsiniz?

MOLLİ: Elə siz barədə bildiyimi-hər həftəbaşı ikiniz də mənə yeddi gineya verirsiniz. (*Siqaret çəkir*) Mənə lazım olan məlumat ancaq budur, elə deyilmi? Qalan heç nəyin mənə dəxli yoxdur-istər qonaq xoşum gəlsin ya...(*İkimənalı*) gəlməsin.

MİSSİS BOYL: Siz gəncsiniz, hələ təcrübəsizsiniz. Həyatı sizdən yaxşı bilən adamın məsləhətini həvəslə qəbul etməlisiniz...Məsələn, götürək o təzə gələn əcnəbini.

MOLLİ: Nədir ki?

MİSSİS BOYL: Axı, siz onun gəlişini gözləməirdiniz.

MOLLİ: Allah qonağını qovmaq olmaz, missis Boyl. Həm də ki, qeyri-qanunidir. Siz ki, bunu hamıdan yaxşı bilməlisiniz.

MİSSİS BOYL: Niyə ki?

MOLLİ: Ona görə ki, siz hakim olmusunuz, missis Boyl.

MİSSİS BOYL: Mən təkcə onu dedim ki, sizin Paraviçini məndə şübhə doğurur. Biz bilmirik onun əsl adıdır ya qondarma...

(*Paraviçini səssiz-səmirsiz pilləkənlə düşür.*)

PARAVİÇİNİ: Ehtiyatlı olun, xanım. Məsəl var şeytanın adını çək, qulağını bur. Ha-ha-ha!

(*Missis Boyl səksənir.*)

MİSSİS BOYL: Mən sizin gəlməyinizi eşitmədim.

PARAVİÇİNİ: Çünki mən barmaqlarımın ucunda gəldim. Bax, bu cür. (*Göstərir*) İstəsəm, heç kəs gəlişimi eşitməz. Bu fakt sizi maraqlandırmalıdır. (*Buxarıya yaxınlaşıb maşayla kömürü qurdalayır*)

(*Sağ tərəfdən Mayor Metkaf gəlir.*)

MAYOR METKAF: *(Bir qədər sıxılır)* Missis Relston, bilmirsiniz, əriniz haradadır? Məncə, su kəməriniz buzlayıb.

MOLLİ: Aman allah! Bu gün bizimki gətirir! Bir yandan polis, o biri yandan su kəməri.

(Paraviçinin əlindəki maşa gurultuyla yerdə düşdü. Mayor Metkaf elə bil yerindəcə donub qalır.)

MISSİS BOYL: Polis?

MAYOR METKAF: *(Ucadan, elə bil qulaqlarına inanmır)* Polis, dediniz.

MOLLİ: İndicə zəng vurmuşdular. Dedilər ki, pansionumuza serjant göndəriblər. Amma inanmıram o bura çata bilsin.

(Cayls səbətdə odun gətirir)

CAYLS: Çox zay kömür çıxdı, odu elə qiymətindəymiş... Nədir, nolub?

MAYOR METKAF: Eşitdiyimə görə, bura polis nəfəri gəlir. Xeyr ola?

CAYLS: Narahat olmayın, bu çovğunda heç kəs bura yol tapa bilməz. Yolların hamısını qar örtüb. *(Buxarıya yaxınlaşır.)*
Bağışlayın, mister Paraviçini.

(Paraviçini çəkilir, Cayls əyilib odunları bir-bir buxarının qabağına düzür. Bu an pəncərə üç dəfə döyülür və serjant Trotter bayır tərəfdən üzünü pəncərəyə yaxınlaşdırır. Molli çığırır və əliylə pəncərəyə göstərir. Cayls atılıb, pəncərəni taybatay açır. Serjant Trotter xizək üstə dayanıb. Bu, gözə çarpan qeyri-adi əlaməti olmayan, üzügülər cavan oğlandır.)

TROTTER: Mister Relston?

CAYLS: Bəli.

TROTTER: Berkşir polis idarəsinin serjantı Trotter. Xizəklərimi hara qoysam yaxşıdır?

CAYLS: (*Sağ tərəfə işarə edir.*) Ora, bayır qapısına gedin, sizi qarşılayaram.

TROTTER: Minnətdaram ser.

(*Cayls pəncərəni açıq qoyub dəhlizə keçir.*)

PARAVİÇİNİ: (*Molliyə yaxınlaşıb pıçıltı ilə*) Öz aramızdı missis Relston, nəyə görə polis çağırırdırmırsınız?

MOLLİ: Mən heç kimi çağırırdırmamışam. (*Pəncərəni örtür*)

(*Sol tərəfdəki qonaq otağından Kristofer gəlir.*)

KRİSTOFER: Kim idi xizəklə pəncərənin qabağından keçən?

MİSSİS BOYL: Polis! Təsəvvür edirsiniz? Polis nəfəri xizək üstə!

(*Cayls və Trotter dəhlizdən otağa daxil olurlar. Trotter xizəkləri əlində tutub.*)

CAYLS: E-e... tanış olun – serjant Trotter.

TROTTER: Hər vaxtınız xeyir.

MİSSİS BOYL: Siz doğrudan serjantsınız? Məncə bununçun hələ çox cavansınız.

TROTTER: Yaşımdan cavan görünürəm, xanım.

CAYLS: Gəlin xizəkləri evin arxasındakı pilləkənin altına qoyaq.

(*Cayls və Trotter sağ arkadan çıxırlar.*)

MAYOR METKAF: Bağışlayın, missis Relston, telefonunuzdan istifadə edə bilərəm?

MOLLİ: Əlbəttə, mayor.

(Mayor Metkaf telefona yaxınlaşıb, dəstəyi götürür və nömrəni yığır.)

KRİSTOFER: Pis oğlana oxşamır, hə? Mən elə əvvəllər də inanmışam ki, polis işçiləri xeyirxahdırlar.

MİSSİS BOYL: Kütbeyinin biridir. Sifətində yazılıb.

MAYOR METKAF: *(Dəstəyə)* Allo!.. Allo!.. *(Molliyə)* Missis Pelston, telefonunuz işləmir.

MOLLİ: Yarımsaat bundan əvvəl işləyirdi.

MAYOR METKAF: Görünür, telefon xətti qarın ağırlığına dözməyib, qırılıb.

KRİSTOFER: *(Dəli kimi qaqqıldayır)* Deməli, biz indi bütün dünyadan ayrı düşmüşük. Məzəlidir, hə?

MAYOR METKAF: Burada məzəli heç bir şey görmürəm.

MİSSİS BOYL: Mən də.

KRİSTOFER: Sonra başa görərsiz. Ts-s, casus gəlir.

(Trotter, arxasınca da Cayls qayıdırlar.)

TROTTER: *(Yazı kitabçasını çıxarır.)* İndisə işə başlayaq, missis Relston. *(Molliyə)* Missis Relston sizsiz?

CAYLS: Əgər bizim ikimizlə söhbət etmək istəyirsinizsə, onda kitabxanaya keçsək yaxşıdır.

TROTTER: Xeyir, ser. Hamı bir yerdə olsa vaxta xeyli qənaət edərik. Olar burda əyləşim? *(Yemək stolunun sağ tərəfinə keçir)*

PARAVİÇİNİ: Buyurun, buyurun. *(Ayağa qalxıb, Trotterin yanından keçir və stolun sol tərəfində əyləşir.)*

- TROTTER: Çox sağ olun. (*Özünü hakim sayacağı aparır.*)
- MOLLİ: Di tez olun deyin bizi nədə təqsirləndirirsiniz?
- TROTTER: Təqsirləndirirəm? Oh, nə danışırırsınız? Əksinə, mənə sizi müdafiə etməyə göndəriblər.
- MOLLİ: Müdafiə etməyə?
- TROTTER: Dünən ayın on beşində Kalver küçəsi 24-də axşamçağı missis Layon adlı qadın öldürülmüşdür. Yəqin bu barədə radiodan ya da qəzetlərdən xəbəriniz var?
- MOLLİ: Elədir ki, var. Radio ilə xəbər verdilər ki, bir qadını boğublar.
- TROTTER: Tamamilə doğrudur, xanım. (*Caylsa*) Mən birinci növbədə bilmək istəyirdim kim həmin missis Layonu tanıyırdı?
- CAYLS: Birinci dəfədir adını eşidirəm.
- MOLLİ: Mən də tanımıram.
- TROTTER: Bu, onun əsl familiyası deyil. Barmaqların izləri polis kartotekasında yoxlayıb ayırd eləyə bildik ki, əsl adı Mouris Stenninqdir. Əvvəllər o, əri Con Stenninqlə buranın yaxınlığında yerləşən Lonqric fermasının sahibi idi.
- CAYLS: Lonqric ferması! O uşaqları nəzərdə tutursuz?
- TROTTER: Bəli, Lonqric ferması əhvalatı.
(*Miss Keysuel pillələri enir.*)

MISS KEYSUELL: Üç uşaq...

(*Həmü üzünü ona çevirir.*)

TROTTER: Tamamilə doğrudur, xanım. İki qardaş, bir bacı. Ata-anasını itirəndən həmin uşaqlara Stenninqlər ailəsini qəyyum təyin etmişdilər. Stenninqlər uşaqlara bir zülm eləyirdilər ki, çox keçməmiş qardaşların biri ölür. Bu hadisə aləmə yayılıb böyük

vəlvələyə səbəb olmuşdur. Bu barədə mətbuatda da çoxlu çıxışlar var idi.

MOLLİ: (*Bərk həyəcan içində*) Elədir. Dəhşətli əhvalatdır.

TROTTER: Stenninqləri həbs cəzasına məhkum etmişdilər. Kişi həbsxanada o dünyaya köçür. Arvadı isə cəza müddəti qurtarandan sonra azad olmuşdur. Dünən isə, dediyim kimi, onun meyidi Kalver küçəsindəki 24 nömrəli evində tapılmışdır.

MOLLİ: Onu kim öldürüb?

TROTTER: Mən özüm də bunu bilmək istərdim, xanım. Cinayət törənən yerdə tapılmış yazı kitabçasında iki ünvan var idi. Biri, Kalver küçəsi 24-dür, o biri isə (*Pauza*) Monksuel Menor pansionu.

CAYLS: Necə?

TROTTER: Bəli, bəli, ser. Buna görə inspektor Hoqben bu xəbəri alan kimi məni bura göndərməyi zəruri bilib. Mən hökmən ayırd etməliyəm ki, bu evin sahiblərindən ya sakinlərindən Lonqric fermasındakı əhvalatla kimin əlaqəsi var.

CAYLS: Bizim nə əlaqəmiz ola bilər ki? Yəqin, təsadüfdür.

TROTTER: İnspektor Hoqben isə, ser, əmindir ki, bu, adi təsadüf deyil. Hava korlanmasaydı özü bura gələrdi, ancaq mənim yaxşı xizək sürməyimi bilərək, məni göndərdi. Onun əmrinə görə mən əvvəlcə pansionda olanlar barədə məlumat toplayıb, telefonla ona çatdırmalıyam, həm də hər ehtimala qarşı sizi təhlükədən qorumaalıyam.

CAYLS: Təhlükədən? Yoxsa o qorxur ki, burada adam öldürə bilərlər?

TROTTER: Xanımları qorxutmaq arzusunda deyiləm, lakin hər şey ola bilər.

CAYLS: Heç nə başa düşmürəm! Kimi öldürəcəklər, axı?

TROTTER: Mən bunu bilməkçün bura gəlmişəm.

CAYLS: Dəlixanadır!

- MİSSİS BOYL: Onların ağılı çaşıb!
- MİSS KEYSUELL: Məncə, məsələni bir balaca şişirdiblər.
- KRİSTOFER: Çox maraqlıdır!
- MOLLİ: Serjant, yəqin ki, sözünüzün ardı var?
- TROTTER: Elədir, missis Relston. Həmin iki ünvanların altında yazılmışdır: «Üç kor siçan.» Meyidin üstündə tapılan kağız parçasında isə – «Birinci siçan» yazılmışdı. Səhv etmərsə, belə bir uşaq mahnısı da var. (*Oxuyur*) Üç kor siçan...
- MOLLİ: (*Oxuyur*) Üç kor siçan
Pişikdən qaçır,
Ancaq üçü də... tələyə düşür!
Aman Allah, dəhşətdir!
- CAYLS: Üç uşaq idilər, sonra biri öldü...
- TROTTER: Bəli, özü də oğlan uşağı, on bir yaşında.
- CAYLS: Bəs obirilərin aqibəti nə oldu?
- TROTTER: Qızı kimsə qızlığa götürdü. Ünvanı hələlik bizə məlum deyil. Böyüyü isə indi təxminən iyirmi iki yaşında olmalıdır. O, orduda hərbi xidməti bitirməmiş, qaçıb və o vaxtdan ondan xəbər-ətər yoxdur. Hərbi həkimi əməndir ki, o, əsl şizofrenikdir. (*Aydınlaşdırır*) Yəni, başına hava gəlib.
- MOLLİ: Deməli, qətlə onu şübhələniyərdər?
- TROTTER: Bəli.
- MOLLİ: Və qorxurlar ki, o bura gəlib kimisə öldürsün – axı, nəyə görə?
- TROTTER: Mən də elə bunu aydınlaşdırmaq istəyirəm. İnspektorun fikrincə, qatilin bura iəl münasibəti olmalıdır. (*Caylsa*) Ser, demək, siz təkid edirsiniz ki, Lonqric fermasında əhvalatla əlaqəniz yoxdur?

- CAYLS: Bəli.
- TROTTER: (*Molliyə*) Sizin də həmçinin, xanım?
- MOLLİ: (*Sıxılır*) Mən... bəli, bəli... yəni... mən heç nə bilmirəm.
- TROTTER: Qulluqçularınız necə?
- (*Missis Boyd əllini yelləyir.*)
- MOLLİ: Biz qulluqçu saxlamırıq. (*Ayağa qalxır.*) Bağışlayın, serjant, mən mətbəxə getməliyəm.
- TROTTER: Buyurun, buyurun, miss Relston.
- (*Molli gedir. Cayls onun ardınca addımlayır, lakin Trotterin sözləri onu saxlayır.*)
- İndisə adlarınızı bilmək istərdim.
- MİSSİS BOYL: Mən heç nə başa düşmürəm! Dünən axşam bura çatmışıq. Bu evlə nə haqq-hesabımız ola bilər?
- TROTTER: Lakin siz bura gəlməyinizi əvvəlcədən bilirdiniz, çünki otaq sifariş vermişdiniz.
- MİSSİS BOYL: Bu cənabdan başqa. (*Paraviçiniyə baxır.*)
- PARAVİÇİNİ: Paraviçini. (*Baş əyir*) Maşınım qarda batıb.
- TROTTER: Aydınır. Ancaq mən bir də təkrar edirəm: Lonqric fermasındakı hadisələrlə kimin əlaqəsi var?
- (*Dərin sükut.*)
- Nahaq yerə susursunuz. Birinizi ölüm gözləyir. Mən bilməliyəm kimi.
- (*Sükut davam edir.*)

Yaxşı, onda bir-bir soruşacağam. (*Paraviçiniyə*) Elə sizdən başlayaq, halbuki bura təsadüfən gəlib çıxmısınız, mister Pari...

PARAVİÇİNİ: Para..., Paraviçini. Əfsus, əzizim inspektor, mən xarici vətəndaşam. Burada uzun keçmişdə baş verən hadisələrin mənə nə isti-soyuğu?

TROTTER: (*Ayağa qalxır, Missis Boyla yaxınlaşır*) Missis?..

MİSSİS BOYL: Missis Boyl. Başa düşürəm... bu biabırçılıqdır. O hadisələrin mənə qətiyyən dəxli yoxdur, başa düşdünüz?

(*Mayor Metka fonu diqqətlə süzür.*)

TROTTER: (*Aramla*) Miss Keysuel. Lesli Keysuel. Ömrümdə Lonqric ferması barədə eşitməmişəm, heç nə də bilmirəm.

TROTTER: (*Mayor Metkafa*) Bəs siz, ser?

MAYOR METKAF: Mayor Metkaf. Vaxtilə bu barədə qəzetlərdən oxumuşdum. Şəxsən mənim heç bir əlaqəm yoxdur.

TROTTER: (*Kristoferə*) Siz necə?

KRİSTOFER: Mənim adım Kristofer Rendir. Onda mən bap-balaca uşaq idim. Bu barədə heç nə bilmirəm.

TROTTER: (*Yenidən əyləşir*) Beləliklə, əlavə etməyə sözünüz yoxdur, eləmi?

(*Sükut*)

Neynək, əgər sizin birinizi öldürsələr, təqsir ancaq onun özündə olacaq. Mister Relston, mən evə bayır tərəfdən baxmaq istərdim.

(*Trotter Cayls ilə birlikdə otaqdan çıxırlar.*)

KRİSTOFER: Məzəli oğlana oxşayır. Həmişə polis işçilərinə pərəstiş etmişəm. O qədər sərt, soyuqqanlıdırlar. Amma əcəb işə düşmüşük. Tüklərim lap biz-biz olur. «Üç kor siçan...»

(Mahnını oxumağa ya da fətləməyə başlayır.)

MİSSİS BOYL: Mister Ren!

KRİSTOFER: Xoşunuza gəlmir? Bu ki, mahnı deyil, imzadır. Qatilin imzası.

MİSSİS BOYL: Hamısı boş sözdür. Onun bir kəlməsinə də inanmıram.

KRİSTOFER: *(Ona arxadan yaxınlaşır)* Tərpənməyin, missis Boyl, mən bu saat sizə inandıraram... *(Əllərini missis Boylun boynuna qoyur.)*

MİSSİS BOYL: Zarafatı boşlayın. *(Ayağa qalxır)*

MAYOR METKAF: Qurtarın, Kristofer. Yaxşı zarafat deyil. Əslinə qalsa, bunu heç zarafat da adlandırmaq olmaz.

KRİSTOFER: Niyə ki? Mən buna «dəlisov» zarafat deyərdim. *(Hamını bir-bir süzüb, birdən uğunub gedir.)* Kaş indi sifətlərinizi görəydiniz. *(Gedir)*

MİSSİS BOYL: Uf, nə kobud, tərbiyyəsiz oğlandır!

(Molli gəlir.)

MOLLİ: Caylsı görməmisiz?

MİSS KEYSUEL: Bizim polismeni binayla tanış edir.

MİSSİS BOYL: Dostunuz arxitektör özünü olduqca qərribə aparır.

MAYOR METKAF: Müasir gənclərin hamısı əsəbidir. Bəlkə yaşa dolduqca sanballaşdılar.

MİSSİS BOYL: Əsəbi? Biz əsəbləşməkdənsə, onlar niyə əsəbi olur.

MAYOR METKAF: Doğru deyirsiniz, ələlxüsus ki, şəxsən sizin əsəbləşməyinizə səbəb də var.

MİSSİS BOYL: Nə demək istəyirsiniz?

MAYOR METKAF: Səhv etmirəmsə, neçə il bundan əvvəl siz bu yerlərdə hakim işləmişiniz. Yəni, o biçarə uşaqları Lonqric fermasına göndərən siz olmusunuz.

MİSSİS BOYL: Başa düşürəm, mayor, günahım nədir? Ferma sahibləri mərifətli adamlara oxşayırdılar, kaş özünüz eşidəydiniz uşaqlardan ötrü necə yalvar-yaxarırdılar. Biz neyçün etiraz etməliydik? Axı, uşaqlara təmiz hava lazım idi, cana faydalı yemək...

MAYOR METKAF: Təpiklər, qapazlar, yumruqlar birdə zalım ağalar lazım idi.

MİSSİS BOYL: Haradan biləydim ki, zalımdırlar. Özlərini elə fəqir aparırdılar.

MOLLİ: Deməli, mən düz bilmişdim... (*Missis Boyle süzür*) Bu, sizsiniz...

MİSSİS BOYL: İnsan əlindən gələni eləyir ki, öz vətəndaşlıq borcunu yerinə yetirsin, əvəzində isə ona təhqirlər yağdırırlar.

(*Paraviçini qəh-qəhəylə gülür.*)

PARAVİÇİNİ: Bağışlayın, amma çox gülməli çıxdı... Mənə ləzzət eləyir, vallah.

(*Paraviçini gülə-gülə otaqdan çıxır.*)

MİSSİS BOYL: Əvvəldən ondan gözümlə su içmədi!

MİSS KEYSUELL: Haradan gəlib çıxıb? (*Qutudan siqaret çıxarır.*)

MOLLİ: Bilmirəm.

- MİSS KEYSUEL: Alverçiyə oxşayır. Üzünə pudra çəkir, utanmır yaşıdan.
(*Siqaret çəkir*)
- MOLLİ: Özünü cavanlığa vurur.
- MAYOR METKAF: Gedim odun gətirim. Lazım olar.(*Gedir*)
- MOLLİ: Hələ saat dördüdür, amma hava necə tez qaralıb.
(*Buxarının üzərindəki branı yandırır.*) Bu cür yaxşıdı.
- (*Pauza. Missis Boyl narahat-narahat əvvəlcə Molliyə, sonra Miss Keysuelə baxır; onlar gözlərini ondan çəkmirlər.*)
- MİSS BOYL: (*Öz yazı ləvazimatını yığır*) Görəsən, qələmimi harada qoymuşam?
- (*Miss Boyl kitabxanaya keçir. Qonaq otağından fortepianonun səsi eşidilir: kimsə bir barmağı ilə «Üç kor siçan» havasını yığmağa çalışır.)*
- MOLLİ: (*Pəncərəyə yaxınlaşıb pərdəni örtür*) Nə sarsaq mahnıdır!
- MİSS KEYSUEL: Xoşunuza gəlmir? Bəlkə ağır uşaqlığınızı xatırladır?
- MOLLİ: Xeyr, mənim uşaqlığım firavan keçib.
- MİSS KEYSUEL: Bəxtəvər.
- MOLLİ: Deyirlər, guya uşaqlıq-insan ömrünün ən vacib dövrüdür.
- MİSS KEYSUEL: Bunu kim deyir?
- MOLLİ: Psixoanalitiklər.
- MİSS KEYSUEL: Boş sözdür. İnsan ömrü-onun özünün məhsuludur. Keçmişə yada salmağa nə fayda? Necə deyərlər, irəliləyən geriye dönməz.
- MOLLİ: Bəlkə də siz haqlısınız... (*Ah çəkir*) Elə hadisələr var ki, adam yadından çıxara bilmir.

(Cayl və Trotter pilləkənla düşürlər.)

TROTTER: Yuxarıda hər şey qaydasındadır.

(Miss Keysuel yemək otağına keçib qapını açıq qoyur. Molli otaqda yır-yığış eləməyə başlayır. Trotter sol tərəfdəki qapıya tərəf keçir, onu açır.)

Bura nədir? Qonaq otağı?

(Fortepianonun səsi indi aydın eşidilir. Trotter kitabxana otağına keçir, qapını arxasınca örtür sonra yenidən qaydır.)

MİSS BOYL: *(Kitabxanadan)* Zəhmət olmasa qapını örtün. Yaman yel çəkir.

TROTTER: Üzr istəyirəm, xanım, otağı yoxlamalıydım.

(Qapın örtür, pilləkənla qalxır.)

CAYLS: *(Molliyə yaxınlaşır)* Molli, bu nə işdir?..

(Trotter pilləkənla düşür.)

TROTTER: Uf, evinizə, nəhayət, bələd oldum, hər küncünü yoxladım, şübhəli heç nə yoxdur. İndi inspektor Hoqbənə məlumat verə bilərəm ki... *(Telefona yaxınlaşır)*

MOLLİ: Telefonumuz xarab olub.

TROTTER: *(Cəld Molliyə tərəf dönür)* Necə? *(Dəstəyi götürür)* Nə vaxtdan?

- MOLLİ: Mayor Metkaf sizin gəlişinizdən sonra harasa zəng vurmaq istəyirdi, vura bilmədi.
- TROTTER: Axı, ondan qabaq işləyirdi. İnspektor Hoqben özü bura zəng vurmuşdu.
- MOLLİ: Yəqin, telefon xətti qarın ağırlığına davam gətirməyib qırılıb.
- TROTTER: Ya da onu kimsə qəsdən qırıb. (*Dəstəyi yerinə qoyur, üzünü otaqdakılara çevirir*)
- CAYLS: Bunu kim eləyə bilər?
- TROTTER: Mister Relson, pansionunuzdakı adamlar barədə nə bilirsiniz?
- CAYLS: Mən...biz...əslinə qalsa heç nə.
- MOLLİ: Onsuzda yolların hamısı bağlıdır. Tutaq ki, siz dediyiniz şizofrenik burada bir-iki nəfəri ya da hamımızı öldürmək istəyir. Nə olsun? Qar əriməyəncə heç kəs bura ayaq basa bilməyəcək.
- TROTTER: Əlbəttə, əgər o, artıq burada deyilsə.
- CAYLS: Burada?
- TROTTER: Neyçün də olmasın? Qonaqlarınızın hamısı dünən axşam yəni missis Steninqin qətlindən bir neçə saat sonra gəlib. Bura çatmağa kifayət qədər vaxtları var idi.
- CAYLS: Axı, mister Paraviçinidən savayı, hamı bir neçə gün əvvəl otaq sifariş vermişdi.
- TROTTER: Qətlər qabaqcadan planlaşdırılıb.
- CAYLS: Qətlər niyə? Hələlik bir qətl baş verib, onda Dondonda, Kalver küçəsində. Siz niyə təkid edirsiniz ki, burada da qətl olacaq?
- TROTTER: Olacağına əmin deyiləm, ona görə ki, ümidvaram onun qabağını saxlaya biləcəyəm. Ancaq qəsdin olmasına qətiyyən şübhə etmirəm.

- CAYLS: Qulaqlarıma inana bilmirəm. Elə bil əfsanədir.
- TROTTER: Əfsanə deyil, faktdır.
- MOLLİ: Qatilin zahiri görkəmindən sizə nə məlumdur?
- TROTTER: Ortaboydur, görkəmində qeyri-adi detal yoxdur. Tünd rəngli paltosu var, başında fetrdən tikilmiş şlyapa, üzü isə şərflə örtülü idi. Məlahətli səsi var.
- PAUZA.*
- Dəhlizdə üç tünd palto asılıb. Biri sizindir, mister Relston... Üç dənə fetrdən tikilmiş şlyapa...
- MOLLİ: Heç cür inanmağım gəlmir.
- TROTTER: Məni telefon məsələsi narahat edir. Əgər onu kimsə gəsib... *(Telefona yaxınlaşıb, əyilib, xətti yoxlayır.)*
- MOLLİ: Gedim tərəvəzlə məşğul olum. *(Gedir mətbəxə)*

(Cayls kreslodan Mollinin əlcəyini götürür, fikirli-fikirli əlində oynadır. Əlcəyin içindən London avtobusu biletini çıxarır, Mollinin arxasınca baxır, sonra baxışını yenə biletə çevirir.)

- TROTTER: İkinci aparatınız var?
- (Cayls qaş-qabaqlı avtobus biletindən gözünü çəkmir.)*
- CAYLS: *(Qısa pauzadan sonra)* Bağışlayın, siz nəşə dediniz?
- TROTTER: Bəli, mister Relston. Mən soruşdum ki, sizdə ikinci aparat varmı?
- CAYLS: Var. Yuxarıda, bizim yataq otağımızdadır.
- TROTTER: Görün, oradan zəng vura bilərsiz?

(Cayls key kimi arvadının əlcəyi və avtobus bileti əlində, pilləkənə tərəf irəliləyir. Trotter diqqətlə telefon xəttini yoxlayır, pərdələri aralayır, pəncərəni açır, bayıra

boylanır baxsın ki, telefon xətti hara uzanır. Sonra sağ arkaya tərəf yollanır, dəhlizə keçir, fənəri götürüb otağa qayıdır. Pəncərəyə yaxınlaşıb, bayıra hoppanır, əyilir, nəşə axtarır, sonra gözdən itir. Otaq əlaqədarlıqdır. Missis Boyd soyuqdan üşüyərək kitabxana otağından çıxır və açıq pəncərəni görür.)

MISSIS BOYL: *(Pəncərəyə yaxınlaşır)* Görəsən, hansı ağıllı bunu açıq qoyub? *(Pəncərəni bağlayır, pərdəni örtür, buxarıya yaxınlaşıb sobaya bir-iki odun atır. Radionu yandırır. Musiqi sədaları eşidilir. Missis Boyd narazılıqla radionu başqa verilişə çevirir.)*

RADİONUN SƏSİ: ...qorxu mexanizmi adlandırıdığım anlayışı başa düşməkçün qorxunun bilavasitə insan şüuruna təsirini öyrənmək lazımdır. Məsələn, təsəvvür eləyin ki, otaqda tək-tənhasınız. Axşamçağıdır. Sizin arxanızdakı qapı asta-asta açılır...

(Sağ tərəfdəki qapı aralanır. Kimsə «Üç kor siçan» mahnısını fətləyir. Missis Boyd səksənib, arxaya dönür.)

MISSIS BOYL: *(Köksünü ötürərək)* Üf, bu sizsiniz? Fərli veriliş tuta bilmirəm. *(Radioqəbulediciyə dönür və musiqi verilişini tutur. Qapıdan əl görsənir. Həmin əl işıqsöndürənə tərəf uzanır. Işıq sönmür.)* Siz neyləyirsiniz? Işıq neyçün söndürdünüz?

(Radio birdən var güclə səslənir. Musiqi sədaları ilə bərabər xırıltı, tappıltı və s. səslər eşidilir. Molli daxil olur.)

MOLLİ: Bura niyə qaranlıqdır? Bu, nə səs-küydür?
(Molli işığı yandırır və radioqəbulediciyə yaxınlaşır ki, səsini alsın. Yerdə sərilmiş Missis Boylu görüb çığırır.)

BİRİNCİ HİSSƏNİN SONU.

İKİNCİ HİSSƏ

(Həmin məkan. Üstündən on dəqiqə keçib. Missis Boylun meyidi götürülüb, otaqdakı tör-töküntü yığışdırılıb. Trotter yemək stolun arxasında oturub, qalanları isə orada-burada əyləşib.)

TROTTER: Xahiş edirəm, missis Relston, fikrinizi cəmləyin, yadınıza salın-toplayın fikrinizi...

MOLLİ: *(Əzəblə)* Bacarmaram. Başım elə bil qazandır.

TROTTER: Sizin gəlişinizdən beş-on saniyə əvvəl missis Boylu boğmuşdular. Siz mətbəxdən gəlirdiniz. Əminsiniz ki, heç kəsi görməmişiniz və heç nə eşitməmişiniz?

MOLLİ: Heç kəsi... Radionun səsi idi təkcə...Mən maraqlandım görəsən, kim ona bu qədər səs verib. Onsuzda onun səsndən heç nə eşidə bilməzdim.

TROTTER: Aydın məsələdir ki, canı, *(mənaıyla)*- kişi ya qadın qəsdən belə etmişdi. Qatil oradan *(Sol tərəfə göstərir)* gəlibse sizin addımlarınızı eşidib ya pilləkənla qalxa bilərdi, ya da yemək otağında gizlənərdi...

MOLLİ: Mənə elə gəlir...ancaq tam əmin deyiləm...mətbəxdən çıxanda qapının cırıldamasını eşitdim.

TROTTER: Hansı qapının?

MOLLİ: Bilmirəm.

- TROTTER: Yaxşı-yaxşı fikirləşin, missis Relston, toplayın özünüzdə yadınıza salın. Hansı tərəfdən eşitdiniz? Yuxarıdan? Aşağıdan? Sağdan? Soldan?
- MOLLİ: (*Gözləri yaşla doludur*) Dedim ki, bilmirəm. Heç eşitdiyimə əmin deyiləm. (*Otağın mərkəzindəki kresloda əyləşir.*)
- CAYLS: (*Hirslənir*) Bəsdir onu qorxutdunuz! Görmürsünüz məgər sorğu-sualçun halı yoxdur?
- TROTTER: (*Sərt*) Biz qatili üzə çıxarmaq üçün istintaq aparırıq, mister Relston. Bu vaxtacan hamınız bu məsələyə saymazyana yanaşırdınız, elə rəhmətlik missis Boyle da. O, işimizin xeyrinə olan məlumatı məndən gizlədirdi. Siz də həmçinin. Nəticədə isə missis Boyle öldürülmüşdür. Əgər biz qısa vaxt ərzində bu müşkül məsələni həll eləyə bilməsək, onda o biri qətlin törədilməsinə yol vermiş olarıq.
- CAYLS: O biri qətlin? Bu, haradan ağılınıza gəldi?
- TROTTER: Yadınızdan çıxartmayın: kor siçan üç dənə idi.
- CAYLS: Üçünə də ölüm? Axı, aralarında bir əlaqə olmalıdır ya yox? Bir də ki, neyçün o biri qətl də məhz burada baş verməlidir?
- TROTTER: Ona görə ki, tapdığımız yazı kitabçasında yalnız iki ünvan var idi. Kalver küçəsindəki iyirmi dörd nömrə evdə ölümə namizəd yeganə var idi. Burada isə, Monksuel Menorda, seçməyə adam yoxdur. (*Mənalı-mənalı hamını süzür.*)
- MISS KEYSUEL: Boş sözdür. Heç cür ola bilməz ki, Lonqric fermasıyla əlaqələri olan iki nəfərin ikisi də burada olsunlar. Bu boyda təsadüf qeyri-mümkündür!

- TROTTER: Niyə ki, xanım, həyatda hər şey mümkündür! (*Ayağa qalxır.*) İndi isə mən dəqiqləşdirməliyəm, missis Boyl öldürülən zaman kim haradaydı. Siz, missis Relston, mətbəxdə tərəvəzlə məşğul idiniz. Mətbəxdən çıxıb dəhlizə keçdiniz, sonra da bu otağa. Radio gur səsle işləyirdi, lakin işıq söndürülmüşdü. Dəhliz də həmçinin qaranlıq idi. Siz işığı yandırıb missis Boylu gördünüz və çığırdınız.
- MOLLİ: Elədir. Özümü saxlaya bilmirdim. O ki, var çığırdım, ta camaat özünü yetirənəcən.
- TROTTER: Camaat isə çox idi, özü də hərə bir yandan və demək olar ki, eyni vaxta yığılmışdır. (*Bir müddət susur, sonra otağın ortasında dayanır.*) Deməli belə. Mən telefon xəttini yoxlamaq üçün bu pencərədən bayıra tullananda siz, mister Relston, ikinci telefon aparatını yoxlamaqçun yuxarıya qalxdınız. Missis Relston çığıranda siz harada idiniz?
- CAYLS: Elə orada, yataq otağımızda. İkiknci aparat da işləmirdi. Mən pencərədən bayıra boylandım ki, bəlkə qatilin yerini gördüm, ancaq heç nə görə bilmədim. Pencərəni örtəndə Mollinin səsini eşitdim və bura qaçdım.
- TROTTER: Adi əməliyyata çox vaxt sərf etdiniz, mister Relston elə mi?
- CAYLS: Xeyr, elə deyil.
- TROTTER: Mən hətta deyərdim ki, siz əməlli başlı yubanmışdız.
- CAYLS: Bir məsələ barədə ətraflı düşünməli idim.
- TROTTER: Çox gözəl. İndisə, mister Ren gəlin sizə qulaq asaq.
- KRİSTOFER: Mən mətbəxə baş çəkdim ki, bəlkə missis Relstona lazım oldum. Aşbazlıq dəlisi... e-e-e... həvəskarıyam. Sonra isə yuxarı öz yataq otağıma qalxdım.

- TROTTER: Nə məqsədlə?
- KRİSTOFER: Qəribədir, bununçun da məqsəd lazımdır? Bəzən adam istəyir tək qalsın.
- TROTTER: Siz tək qalmaq üçün otağınıza getmişdiniz?
- KRİSTOFER: Həm də saçımı daramaq istəyirdim.
- TROTTER: *(Qaşqabağını yığıb Kristoferin qarışmış saçlarına baxır.)*
Saçınızı daramaq istəyirdiniz?
- KRİSTOFER: Müxtəsər: orada idim, vəssalam!
- TROTTER: Missis Relstonun çığırtısını eşitmişdiniz?
- KRİSTOFER: Bəli.
- TROTTER: Eşidən kimi aşağı düşdünüz?
- KRİSTOFER: Bəli.
- TROTTER: Maraqlıdır, necə olub ki, pilləkəndə mister Relstona rast gəlməmişsiniz?
(Kristofer və Cayls bir-birinə baxırlar.)
- KRİSTOFER: Mən arxa pilləkənlə düşmüşdüm. Otağıma yaxın olduğu üçün.
- TROTTER: Bəs otağınıza arxa pilləkənlə qalxmışdınız ya buradakı ilə?
- KRİSTOFER: Arxa pilləkənlə. *(Radionun qabağındakı stulda əyləşir.)*
- TROTTER: Aydındır. Mister Paraviçini?
- PARAVİÇİNİ: Mən ki, sizə demişdim. Mən orada *(əli ilə sola göstərir.)*
Qonaq otağında piano çalırdım, inspektor.
- TROTTER: Mən inspektor deyiləm, mister Paraviçini, hələlik serjantam. Sizin çalmağınızı eşidən olub?
- PARAVİÇİNİ: *(Təbəssümlə)* Çətin. Mən lap asta-asta çalırdım...bir barmağımla.
- MOLLİ: Siz «Üç kor siçan» mahnısını çalırdınız.
- TROTTER: *(Cəld)* Doğrudan?

- PARAVİÇİNİ: Elədir ki, var. Yadda qalan mahnıdır. E-e-e, necə deyərlər, dilə yatandır. *(Həmiyə)* Eləmi?
- MOLLİ: Çox murdar mahnıdır!
- PARAVİÇİNİ: Kimsə onu fitlə çalırdı.
- TROTTER: Harada?
- PARAVİÇİNİ: Qorxuram, səhv eləyəm.
- TROTTER: Kim idi fit çalan?
- (Sükut)*
- Özünüzdən qoşursunuz ki, mister Paraviçini?
- PARAVİÇİNİ: Siz nə danışırırsınız, inspektor – oh, bağışlayın, serjant.
- TROTTER: Yaxşı, davam eləyin. Deməli, siz piano çalırdınız.
- PARAVİÇİNİ: *(Barmağını uzadır)* Bir barmağımla-bax belə...*(Göstərir)*
- Sonra radio bərkdən çalmağa başladı-lap bərkdən. Qulaqlarım zingildəyirdi. Sonra da...birdən...missis Relstonun çıxırtısını eşitdim.
- TROTTER: *(Barmaqlarını əyərək)* Mister Relston yuxarıda. Mister Ren yuxarıda. Mister Paraviçini qonaq otağında. Miss Keysuel?
- MİSS KEYSUEL: Mən kitabxanada məktub yazırdım.
- TROTTER: Buradakı hadisələri eşidirdiniz?
- MİSS KEYSUEL: Xeyr, missis Relstonun çıxırtısından savayı heç bir şey eşitməmişəm.
- TROTTER: Eşidəndə neylədiniz?
- MİSS KEYSUEL: Bura gəldim.
- TROTTER: O dəqiqə?
- MİSS KEYSUEL: Mən...bəli, o dəqiqə.
- TROTTER: Siz deyirsiniz ki, missis Relstonun səsinə eşidəndə məktub yazırdınız.
- MİSS KEYSUEL: Bəli, elədir ki, var.
- TROTTER: Sonra stolun arxasından cəld qalxıb, bura tələsdiniz.

- MISS KEYSUEL: Bəli.
- TROTTER: Axı, deyəsən, stolun üstündə yarımçıq qoyduğunuz məktub gözümə dəyməyib.
- MISS KEYSUEL: *(Ayağa qalxır)* Çünki onu özümlə götürmüşdüm. *(Çantasını açıb, içindən məktub çıxarır və Trotterə uzadır.)*
- TROTTER: *(Məktuba öləri baxır, yiyəsinə qaytarır)* «Əzizim Cessi...» hm...Rəfiqənizdir ya qohumunuz?
- MISS KEYSUEL: Bax, bununsa sizə qətiyyəən dəxli yoxdur. *(Üzünü yana çevirir)*
- TROTTER: Kim bilir. Amma nəzərinizə çatdırım ki, sizin hərəkətiniz təəccüb doğurur. Şəxsən mən, səs eşidən kimi bura qaçardım.
- MISS KEYSUEL: Doğrudan? Çox maraqlıdır!
- TROTTER: Növbə sizindir, mayor. Siz aşağıda, zirzəmidə idiniz. Orada neyləyirdiniz?
- MAYOR METKAF: *(İltifatla)* Əvvəlcə mən elə-belə evi gəzib-dolanırdım. Birdən mətbəxin böyründəki qapı gözümə dəydi. Qapını açıb gördüm ki, pillələr hara isə aşağı aparır, gözlərimə inanmadım və pilləkənla aşağıya düşdüm. *(Molliyə)* Əla zirzəminiz var, xanım.
- MOLLİ: Şadam ki, xoşunuza gəlib.
- TROTTER: Missis Relston qapı cırıltısını eşitmişdi. Zirzəmi qapısı bərk cırıldayır. Ola bilsin ki, miss Boyleu öldürəndən sonra qatil missis Relstonun addım səslərini eşidib zirzəmi qapısını açıb orada gizlənmək istəyibmiş.
- MAYOR METKAF: Bəlkə siz də haqlıсыz.

(Sükut)

- KRİSTOFER: Zirzəmidə gərək barmaq izləri qalsın.
- MAYOR METKAF: Şübhəsiz, mənim barmaq izlərimi orada tapacaqsınız. Amma sizə xatırladım ki, canilərin əksəriyyəti ehtiyat üçün əlcəklə işləyirlər.
- TROTTER: Doğrudur. Amma canilərin hamısı gec-tez bir səhvə yol verirlər.
- PARAVİÇİNİ: Siz doğrudan belə fikirləşirsiniz, serjant?
- CAYLS: *(Trotterə)* Bura baxın, mənə elə gəlir, biz boş yerə vaxt sərf edirik. Aramızda bir nəfər var ki...
- TROTTER: Bağışlayın, mister Relston, istintaqı mən aparıram.
- CAYLS: Lap yaxşı, amma mən... *(Qapıya yönəlir)*
- TROTTER: *(Hökmlə)* Mister Relston!
(Cayls ayaq saxlayır.)
Çox sağ olun. *(Hamıya:)* Biz qatilin məqsədindən başqa onun imkanlarını da müəyyən etməliyik. Bu nöqtəyi-nəzərdən sizin hərənizin belə bir imkanı var idi.
- (Oradan-buradan etiraz bildirən səslər eşidilir.)*
Bədbəxtlik orasıdır ki, qətl törədilən zaman hamınız tək idiniz!
- CAYLS: Bağışlayın, serjant, siz elə tərzdə bizimlə danışırırsınız ki, elə bil hamımızdan şübhələnirsiniz. Axı, belə olmaz!
- TROTTER: İstintaq zamanı hamı şübhə altındadır.
- CAYLS: Siz bilirsiniz Kalver küçəsindəki qatil nə cür adamdır. Özünüz dediniz: o, fermadakı iki qardaşlardan biridir. Başına hava gəlib, özü də hal-hazırda gərək iyirmi iki yaşı ola. Lənət şeytana, axı, bizim aramızda eləsi var! *(Kristoferə işarə edir.)*

- KRİSTOFER: Yalandır, yalan! Siz həmişə mənə şər atmaq istəmişiniz! Məni qatillikdə taqsırlandırırırsınız! Mühəsirəyə alıb tələyə salmaq istəyirsiniz!
- MAYOR METKAF: *(Mehribanlıqla)* Sakit olun, cavan oğlan, özünüzü ələ alın. *(Kristoferin çiyindənən bir-iki dəfə şappıldadır, sonra çubuğunu çıxarıb tütünlə doldurmağa başlayır.)*
- MOLLİ: *(Kristoferə yaxınlaşır)* Narahat olmayın, Kris. İnanın burada heç kəs sizin pisliyinizi istəmir. *(Trotterə)* Ona deyin ki, bu işin ona dəxli yoxdur.
- TROTTER: *(Caylsa baxır, soyuq tərzdə)* Biz sifarişlə mühakimə eləmirik.
- MOLLİ: *(Trotterə)* Ona deyin ki, onu həbs etməyəcəksiniz.
- TROTTER: *(Soyuq tərzdə)* Həbs etməkçün mənə sübut lazımdır. Sübutum isə yoxdur. Hələlik yoxdur.
- CAYLS: Sənin ağlın çaşıb, Molli! *(Trotterə)* Elə sizinki də. Burada ancaq bir nəfər caninin zahiri əlamətlərinə uyğundur və o, hər ehtimala qarşı həbsə alınmalıdır.
- MOLLİ: Dayan, Cayls, dayan. Serjant, mən istərdim... Sizə nəşə deməliyəm.
- TROTTER: Başa düşürəm, missis Relston. *(Başqalara:)* Hamıdan rica edirəm yemək otağına keçəsinlər. *(Caylsdan başqa hamı yemək otağına tərəf yönəlir.)*
- CAYLS: Mən burada qalaram.
- MOLLİ: Yox, Cayls, sən get. Xahiş edirəm.
- CAYLS: *(Qeyzlə)* Dedim ki, qalıram. Başa düşürəm sənə nə olub, Molli!
- MOLLİ: Yalvarıram...
- (Cayls hamının ardınca otaqdan çıxır, lakin qapını dalınca aralı qoyur. Molli qapıya yaxınlaşır, onu örtür.)*

- TROTTER: Eşidirəm sizi, missis Relston. Nə deyəcəkdiniz mənə?
- MOLLİ: Serjant, siz güman edirsiniz ki, o...o, ağılı çaşmış qatil iki qardaşlarıq böyüyüdür-ancaq buna əmin deyilsiniz?
- TROTTER: əslinə qalsa, bizə heç nə məlum deyil. Hələlik təkcə onu bilirik ki, iki qadın öldürülüb: onlardan biri əriylə birlikdə uşaqları ac-yalavac saxlayırdı: o biri isə hakim olan zaman uşaqları fermada yaşamağa göndərmişdi. Polis idarəsi ilə əlaqəm yoxdur, telefon xətti kəsilib...
- MOLLİ: Bəlkə, qar ağırlıq edib.
- TROTTER: Xeyr, missis Relston, xətti kimsə qəsdən kəsib. Evin lap astanasında. Mən tapdım yerini.
- MOLLİ: *(Dəhşətə gəlir)* Aydındır.
- TROTTER: Buyurun, əyləşin, missis Relston.
(Molli divanda əyləşir.)
- Görürsünüz, hamısı düz gəlir: ruhi xəstəliyi də, hərbi xidmətindən boyun qaçıрмаğı da, həkimin verdiyi diaqnoz da.
- MOLLİ: Elə çıxır ki, Kristofer günahkar, amma mən buna inanmıram. İnana bilmirəm ki, Kristofer-canidir. Gərək başqa bir adam da ola.
- TROTTER: Məsələn, kim?
- MOLLİ: *(Bir anlığa dodağını dişləyir)* Məsələn... o uşaqların valideynləri.
- TROTTER: Anaları bərk içən idi. Uşaqlar ondan alandan sonra çox keçmədi ki, öldü.
- MOLLİ: Bəs ataları?
- TROTTER: O, xaricdə hərbi xidmətdə idi.
- MOLLİ: Bəs indii haradadır?

- TROTTER: Onun barəsində məlumatımız yoxdur.
- MOLLİ: Əgər oğul dəlidirsə, demək, atasının qanında nəşə var idi! Tutaq ki, atalarına xəbər çatıb ki, arvadı ölüb, oğlunun biri isə işgəncələrə tab gətirməyib həlak olur-necə bilirsiniz, o, başını itirib qisas hissinə qapıla bilərdi?
- TROTTER: Əlbəttə, missis Relston, bu cür zənn etmək olar.
- MOLLİ: Eləysə, onda qatil yaşlı adam olmalıdır, bəlkə də lap qocadır. *(Pauza)* Mən polis zəng vurduğunu deyəndə, mayor Metkaf yaman həyəcanlanmışdır. Dərhal üzü dəyişdi.
- TROTTER: *(Fikirli)* Mayor Metkaf?
- MOLLİ: Orta yaşlarındadır. Hərbidir. Olduqca nəzakətlidir və belə baxanda ağılı yerindədir – ancaq dəlilik gözə çarpmaya da bilər.
- TROTTER: Orası elədir, çox vaxt dəlini ağıllıdan ayırmaq çətin olur.
- MOLLİ: Demək, təkcə Kristoferdən yox, mayor Metkafdan da şübhələnmək lazımdır.
- TROTTER: Siz daha kimdən şübhələnirsiniz?
- MOLLİ: Az qall yadımdan çıxacaqdı. Polis zəng vurduğunu deyəndə mister Paraviçini məşanı əlindən buraxmışdı.
- TROTTER: Mister Paraviçini. *(Fikrə gedir)*
- MOLLİ: Bir tərəfdən o, çox qocadır, həm də əcnəbidir, ancaq bəlkə də biz fikirləşdiyimiz qədər qoca deyil. Özü qıvrıqdır, birdə ki, üzünə rəng çəkir. Miss Keysuel mənimlə şərikdir. Bilmirəm, bəlkə də mən yanılıram, amma çox güman ki, onun qrimlənməyinin səbəbi daha vacibdir.
- TROTTER: Neyçün istəmirsiniz ki, mister Ren cani sayılsın?
- MOLLİ: Ona görə ki, o, fağır, bəxtiqara bir oğlandır!

- TROTTER: İzin veriniz, missis Relston, mən də sizə bir neçə kəlmə söz deyim. Mən əvvəlcədən bui şlə əlaqədar bütün imkanları bir-bir ölçüb biçmişəm. Və qərara gəldim ki, böyük qardaş Corci və atalarından başqa bir nəfər də var imiş. Onlar iki qardaş bir bacı idilər. Bacını yadınızdan çıxarmısınız? Onun adı Ketridir.
- MOLLİ: Hə...Ketri.
- TROTTER: Mouriz Layonun qatili qadın da ola bilər. Axı, bizə məlumdur ki, qatil üzünü şərf ilə bir də şlyapa ilə örtürdü.
- MOLLİ: Miss Keysuelə işarə edirsiniz?
- TROTTER: Bu rol üçün onun yaşı ötüb. (*Kitabxana qapısına yaxınlaşır, açır, bayıra boylanır. Sonra qapını örtür.*) Bəli-bəli, missis Relston, namizəd çoxdur. Məsələn, siz.
- MOLLİ: Mən?
- TROTTER: Yaşınız onunkuna yaxındır. (*Molli etiraz etmək istəyir*) Lakin Trotter əlinin işarəsi ilə ona mahal vermir. Sonra, sizin əriniz.
- MOLLİ: Cayls? Gülməlidir!
- TROTTER: O, Kristofer Ren ilə təxminən bir yaşıdır. Deyin, öz əriniz haqqında nə bilirsiniz, missis Relston?
- MOLLİ: Cayls barədə nə bilirəm? Mənasız söhbətdir.
- TROTTER: Neçə vaxtdır evlisiniz?
- MOLLİ: Düz bir il.
- TROTTER: Onunla harda tanış olmusunuz?
- MOLLİ: Londonda. Qonaqlıqda məni rəqsə dəvət etmişdir.
- TROTTER: Onun qohumlarıyla görüşmüşünüz?
- MOLLİ: Qohum-əqrəbadan heç kəsi yoxdur. Hamısı ölüb.
- TROTTER: (*podtekst ilə*) Hamısı ölüb?

- MOLLİ: Bəli, ancaq siz nəhaq yerə hər şeyə başqa məna verirsiniz. Onun atası vəkil idi, anası isə Cayls hələ uşaq ikən ölmüşdür.
- TROTTER: Axı, siz bu saat onun dedilərini mənə danışırırsınız.
- MOLLİ: Elədir, ancaq... (*Üzünü yan çevirir*)
- TROTTER: Özünüzsə onun barəsində heç nə bilmirsiniz.
- MOLLİ: (*Cəld geri çevrilir*) Siz nə haqla...
- TROTTER: Cayls Relstonla tanış olduğunuz günlə və toy günün arasında nə qədər vaxt keçmişdir?
- MOLLİ: Üç həftə. Nə olsun ki?..
- TROTTER: Onun barəsində heç nə bilmədiyiniz halda.
- MOLLİ: Xeyr, elə deyil! Mən lap əvvəldən başa düşdüm ki, o, nə cür adamdır. O, Caylsdır! Başa düşürsünüz? Onu Adam öldürən dəli ilə bir eləmək, Ən azı ağılsızlıqdır. Dünən qətl baş verəndə onun ayağı da Londonda olmayıb!
- TROTTER: Harada idi? Evdə?
- MOLLİ: Hinimizçün tor almağa getmişdi.
- TROTTER: Ala bildi?
- MOLLİ: Yox, bizə yarıyanı yox idi.
- TROTTER: Buradan Londonacan otuz kilometrlik yoldur, eləmi?
- MOLLİ: (*Hirsə ayağını yerə vurur*) Mən sizə dedim ki, Cayls Londonda olmayıb!
- TROTTER: Bir dəqiqə, missis Relston. (*Dəhlizə keçib, əlində tünd rəngli palto ilə qayıdır.*) Budur, deyəsən, ərinizin paltosu?
- MOLLİ: (*Ürəyi düşür*) Bəli.
- (*Trotter paltonun cibindən бүкүlmüş qəzet çıxarır*)
- TROTTER: «İvning nyus». Dünənkidir. Təxminən axşam dördün yarısında satılırdı.

- MOLLİ: İnanmıram!
- TROTTER: İnanmırsınız? (*Trotter paltonu dəhlizə aparır.*) İnanırsınız? (*Dəhlizə gedir, otaqdan çıxır.*)
- (*Molli təqətsiz halda kresloya oturur, gözünü qəzetdən ayıra bilmir. Sağ qapı asta-asta aralanır. Kristofer içəri boylanır və Mollinin tək olmasına əmin olub, içəri girir.*)
- KRİSTOFER: Molli!
- (*Molli səksənir və qeyri-ixtiyarı qəzeti kreslodakı mütəkkənin altında gizlədir.*)
- MOLLİ: Ax, siz məni necə qorxutdunuz!
- KRİSTOFER: O haradadır?
- MOLLİ: Kimi deyirsiniz?
- KRİSTOFER: Serjantı.
- MOLLİ: Hə, ora getdi.
- KRİSTOFER: Bircə burdan əkilə bilydim! Bəlkə evinizdə gizlənməyə yer var?
- MOLLİ: Gizlənməyə? Kimdən?
- KRİSTOFER: Ondan.
- MOLLİ: Neyçün?
- KRİSTOFER: Hamı mənim ələhimədir. Qətlərin ikisini də boynuma qoymaq istəyirlər. Xüsusilə, sizin əriniz.
- MOLLİ: Ona fikir verməyin. (*Pauza*) Kristofer, yadınızda saxlayın ki, insan ömrü boyu hamıdan qaçıb gizlənə bilməz.
- KRİSTOFER: Bunu mənə neyçün deyirsiniz?
- MOLLİ: Siz ki, mənimlə razısınız, eləmi?
- KRİSTOFER: (*Ümidsizliklə*) Doğrudur, siz tamamilə haqlısınız. (*Divana əyləşir*)

MOLLİ: *(Divanın o biri küncündə oturur, yumuşaq tərzdə)* Gecə böyümək lazımdır, Kris.

KRİSTOFER: Heç həvəsim yoxdur!

MOLLİ: Əslində siz Kristofer Ren deyilsiz?

KRİSTOFER: Xeyr.

MOLLİ: Arxitektoruqda da oxumamısınız?

KRİSTOFER: Xeyir.

MOLLİ: Bəs onda neyçün siz?..

KRİSTOFER: ...neyçün özümə məşhur arxitektor Kristofer Renii adını qoymuşam? Elə belə, məzə üçün.

MOLLİ: Əsl adınız nədir?

KRİSTOFER: Bu məsələyə toxunmasaq yaxşıdır. Əsgrlikdən qaçmışam. Orada lap dəhşətdir. Nifrət elədim hamısına.

(Molli bir anlığa ondan şübhələnir və Kristofer bunu sezir. Molli ayağa qalxır.)

Bəli, doğrudan da mənim o qatillə oxşarlığım var. Hətta talemiz də, demək olar ki, birdir. Eh, anam sağ qalsaydı, mənə heç nə olmazdı. O məni qoruyardı, qeydimə qalardı.

MOLLİ: Həyatda adamın başına çox iş gələr, ancaq o özü, tək başına çətinliklərin öhdəsindən gəlməlidir, ömrünü axıracan davam etdirməlidir.

KRİSTOFER: Hamının hünəri deyil.

MOLLİ: Yox, hamınıdır. Bilməsəm demərəm.

KRİSTOFER: Demək istəyirsiniz, sizin də başınıza gəlib?

MOLLİ: *(Düz onun üzünə baxır)* Bəli.

KRİSTOFER: Nə olmuşdu ki?

MOLLİ: Mən çalışıram yadıma salmayım.

KRİSTOFER: Deməli, siz də həyatla üzbəüz dayanmaqdan çəkinirsiniz!

MOLLİ: Hə, yəqin ki, elədir...

(Sükut.)

Dünən tanış olduğumuza baxmayaraq bir-birimizi yaxşı tanıyıırıq.

KRİSTOFER: Qəribədir, hə?

MOLLİ: Niyə ki?

KRİSTOFER: Bəlkə qalsam yaxşıdır?

MOLLİ: Hara gedə bilərsiniz ki?

KRİSTOFER: Serjantın xizəklərini çırpışdırı bilərəm. Yaxşı xizək sürürəm.

MOLLİ: Bu, ağılsızlıq olardı. Bununla özünüzü günahkar etiraf etmiş olardınız.

KRİSTOFER: Onsuzda Trotter məndən şübhələnir.

MOLLİ: Yox, onun fikri başqadır, ancaq bilmirəm nədir. *(Mütəkkənin altındakı qəzeti çıxarıb, ona baxır. Qəfil ehtirasla:)* Ona nifrət edirəm, nifrət, nifrət...

KRİSTOFER: *(Qorxur)* Kimə?

MOLLİ: Trotterə. O, istəyir məni inandırсын ki,.. yox yalandır... ola bilməz.

KRİSTOFER: Siz nədən danışırırsınız?

MOLLİ: İnanmıram. Heç vaxt inanmaram...

(Kristofer Molliyə yaxınlaşır, əllərini onun çiyinlərinə qoyub, üzünü ona sarı çevirir.)

KRİSTOFER: Nəyə inanmırsınız? Deyin, nə olub, axı?

MOLLİ: *(Qəzeti ona göstərir)* Görürsüz?

KRİSTOFER: Hə, görürəm.

- MOLLİ: Bu, dünənki London qəzetidir. Caylsın cibindən çıxıb. Ancaq Cayls dünən Londonda olmayıb!
- KRİSTOFER: Əgər o, bütün günü burada olubsa...
- MOLLİ: Yox, o, burada olmayıb. Maşınla hinimizçün tor almağa getmişdi, ancaq tapa bilməyib.
- KRİSTOFER: Onda yəqin arada Londona da baş çəkib.
- MOLLİ: Bəs neyçün məndən gizlədir? Neyçün inad edir ki, ətraf kəndlərdən başqa heç yerə getməyib?
- KRİSTOFER: Bəlkə qətl xəbərini eşidəndə...
- MOLLİ: Axı, o, qətl barədə heç nə bilmirdi. Ya, bəlkə bilirdi? Bilirdi? *(Buxarıya yaxınlaşır.)*
- KRİSTOFER: Aman allah, Molli. Siz elə bilirsiniz ki... serjant elə bilir...*(Əlindəki qəzet divana sürüşür.)*
- MOLLİ: Bilmirəm, serjant nə fikirdədir. O, elə söz tapır ki, adam içini yeyə-yeyə qalır. *(Pıçıldayır.)* Pis yuxudakı kimi. Görürsən ki, dostların arasındasan, sonra birdən sifətlərinə diqqətlə baxıb görürsən ki, onlar dost deyil, bam-başqa adamlardır, yalandan özlərini dostluğa vururlar. Bəlkə dünyanın işi belədir, hamı bir-birinə yaddır və heç kəsə etibar eləmək olmaz?.. *(Üzünü əlləri ilə örtür.)*
- (Kristofer ona yaxınlaşıb çalışır əllərini üzündən ayırsın. Sağdan yemək otağından Cayls daxil olur və onları görüb dayanır. Molli Kristoferdən aralanır. Kristofer divana əyləşir.)*
- CAYLS: *(Qapı ağzında)* Deyəsən, Mane oldum.
- MOLLİ: Yox, biz...elə-belə söhbət edirdik... Gedim mətbəxə, kartofu qaynamağa qoymuşam...Hələ piroq da bişirməliyəm...

- KRİSTOFER: *(Ayağa qalxır)* Mən kömək edəyəm.
- CAYLS: Xeyr.
- MOLLİ: Cayls!
- CAYLS: Təkbətək söhbətlər bu saat cana zərərdir. Sizin bir də mətbəxdə görməyim. Arvadımdan da aralı gəzin.
- KRİSTOFER: Bura baxın, mən doğrudan...
- CAYLS: *(Az qalır partlasın)* Dedim ki, arvadımdan aralı gəzin, Ren! Mən istəmirəm ki, növbəti qurban olsun.
- KRİSTOFER: Ah, siz mən barədə gör nə fikirdə imişsiniz!
- CAYLS: Guya birinci dəfədir eşidirsiniz. Aramızda qatil var və sizin zahiri görünüşünüz onunki ilə birdir.
- KRİSTOFER: Təkcə mənimki ilə deyil.
- CAYLS: Kimi nəzərdə tutursuz?
- KRİSTOFER: Siz korsunuz, ya özünüzü korluğa vurursunuz?
- CAYLS: Məni yalnız arvadımın təhlükəsizliyi maraqlandırır.
- KRİSTOFER: Məni də həmişinin. Elə buna görə də onu sizinlə təkbətək qoymaq fikrində deyiləm. *(Mollinin solunda dayanır)*
- CAYLS: Lənət şeytana! *(Mollinin solunda dayanır.)*
- MOLLİ: Xahiş edirəm, Kris, gedin.
- KRİSTOFER: Getməyəcəyəm.
- MOLLİ: Yalvarıram, Kristofer.
- KRİSTOFER: *(Təslim olur)* Mən sizin keşiyinizi çəkəcəyəm.
- (Kristofer son dərəcədə həvəssiz otaqdan çıxır.)*
- CAYLS: Bu nə hərəkətdir, Molli? Ağlın çaşıb, nədir? Dəlinin biriylə mətbəxdə tək qalmaq istəyirsən!
- MOLLİ: O, dəli deyil.
- CAYLS: Onu görə kimisi hiss olunur ki, başı xarabdır.

- MOLLİ: Yox. O, sadəcə olaraq bədbəxt insandır. Mənə inana bilərsən, Cayls, ondan qorxmaq lazım deyil.
- CAYLS: Bura bax, sənın onunla nə alış-verişin var?
- MOLLİ: «Alış-veriş» nədir, Cayls? Ona yazığım gəlir, vəssəlam.
- CAYLS: Bəlkə köhnə tanışsınız? Bəlkə onu özün bura dəvət eləmişən, indicə ikinizi də özünüzü bilməməzliyə vurursunuz? Əslin də işə işiniz düzəlib!
- MOLLİ: Cayls, dəli olmusan, nədir? Sən nə haqla belə danışırısan?
- CAYLS: Çox qəribədir: bir kitabda oxumuşdum ki, dəlilər qadınları özlərinə cəlb etmək iqtidarına malikdirlər. Görürəm doğrudan da düz yazıblar. Harada onunla tanış olmusan? Nə vaxtdan onunla əlaqə saxlayırısan?
- MOLLİ: Sən allah, bəsdır! Dünən axşam onu birinci dəfə idi ki, görürdüm.
- CAYLS: Deməyə nə var ki! Kim bilir, bəlkə Londona onunla görüşməyə getmişdin.
- MOLLİ: Sən çox gözəl bilirsən ki, mən bir aydan çoxdur Londonda olmamışam.
- CAYLS: *(Ahəngi dəyişir)* Bir aydan çoxdur? Sən...zarafat eləyirsən?..
- MOLLİ: Xeyr, zarafat eləmirəm. Düz sözümdür. Axı, nə olub ki?
- CAYLS: Düz sözündür? Onda de görüm bu nədir?

(Cayls cibindən Mollinin əlcəyini çıxarır və içindəki bileti götürüb Molliyə uzadır. Molli bileti tanıyıb səksənir.)

Bu əlcək dünən əlində idi. Gör içindən nə tapmışam. London avtobus bileti! Deməli, sən dünən kəndə yox, Londona da getmişdin.

- MOLLİ: *(Günahını boynuna alır)* Hə, getmişdim...
- CAYLS: Mən burada bir kənddən o biri kəndə yorta-yorta...

MOLLİ: *(Eyhamla)* Bəs necə! Bir kənddən o biri kəndə...

CAYLS: Boynuna alırsan ki, Londonda idin?

MOLLİ: Boynuma alıram. Getmişdim Londona. Amma sən də oradaydın!

CAYLS: Harada?

MOLLİ: Londonda. Özünlə axşam qəzetini gətirmisən.

(Qəzeti divandan götürür)

CAYLS: Haradan tapmısan?

MOLLİ: Paltonun cibindən.

CAYLS: Yəqin kimsə poltomun cibinə basıb.

MOLLİ: Yox, sən dünən Londonda idin.

CAYLS: Yaxşı, Londondaydım. Ancaq ora başqa qadınla görüşməkçün getməmişdim.

MOLLİ: *(Vahimə içində, pıçıldayır)* Başqa qadınla?..Sən buna əminsən?..

CAYLS: Hə? Sən nə demək istəyirsən? *(Molliyə yaxınlaşır.)*

MOLLİ: *(Kənara atılır)* Çıx get. Mənə yaxın gəlmə.

CAYLS: *(Onun ardınca gedir)* Nə olub?

MOLLİ: Mənə toxunma.

CAYLS: Sən Londona Kristoferlə görüşməkçün getmişdin?

MOLLİ: Sarsağlama. Əlbəttə, yox.

CAYLS: Onda neyçün?

MOLLİ: *(Birdən ahəngini dəyişir, müəmmayla gülümsəyir)* Mən... bunu sənə deməyəcəyəm. Yadımdan çıxıb neyçün getmişdim!

CAYLS: Molli, başına nə iş gəlib? Sən birdən-birə dəyişdin. Səni tanıya bilmirəm.

- MOLLİ: Görünür, məni çoxdan tanımalıydın. Nə vaxtdır evliyə? Bir il? Amma sən hələ də məni əməlli-başlı tanımırsan. Barəmdə heç nə bilmirsən.
- CAYLS: Sən dəli olmusan, Molli...
- MOLLİ: Çox gözəl! Mən dəli olmuşam! Axı, niyə də olmayım, heyf deyil dəli olmaq?
- CAYLS: Pərvədigara! Sən nə üyüdürsən?...

(Sağ tərəfdən Paraviçini gəlir, onların aralarında dayanır.)

- PARAVİÇİNİ: Di, bəsdirin. Bilirsinizmi, aşıqlər savaşanda, görürsən ki, hərdən-bir artıq sözlər də işlədirlər. Güman edirəm, mənim göyərçinlərim, mən sizə vaxtında mane oldum.
- CAYLS: «Aşıqlər savaşanda»! Sözü bir bax, a!
- PARAVİÇİNİ: Bəli, bəli! Mən bu saat çox gözəl başa düşürəm siz nə hal keçirirsiniz. Cavanlığında bu mərhələləri bir-bir ötürmüşəm. Eh, şair demişkən, cavanlıq, cavanlıq...Deyəsən, təzə evlənmişiniz?
- CAYLS: Bunun sizə dəxli yoxdur, mister Paraviçini.
- PARAVİÇİNİ: Əlbəttə, əlbəttə, qətiyyən dəxli yoxdur. Mən ancaq gəldim xəbərinizə çatdırım ki, serjant öz xizəklərini tapa bilmir və mənə yaman cinlənib.
- MOLLİ: Kristofer!
- CAYLS: Nə?

(Sağ tərəfdən serjant Trotter gəlir. Hirsindən üzü qıp-qırmızı qızarıb.)

- TROTTER: Mister Relston! Mister Relston, siz zirzəmiyə qoyduğum xizəklərimi götürməmişiniz ki?

- CAYLS: Əlbəttə, yox.
- TROTTER: Kimsə onları oğurlayıb.
- PARAVİÇİNİ: Nəyinizə lazımdır ki?
- TROTTER: Mənə kömək lazımdır. Qar əriməyəncə, yaxınlıqda polis idarəsinə gedib, yaranmış vəziyyət barədə məlumat vermək istəyirdim.
- PARAVİÇİNİ: İndisə gedə bilmirsiniz,..vay-vay-vay...Nə pis oldu. Kimsə istəməyib ki, siz bizi tərk edəsiniz. Düzdür, açıq səbəb də var.
- TROTTER: Nədir o səbəb?
- PARAVİÇİNİ: Yəqin ki, buradan qaçmaq istəyən var.
- CAYLS: (*Molliyə*) Sən neyçün indii Kristoferin adını çəkdin.
- MOLLİ: Elə belə.
- PARAVİÇİNİ: (*Qaqqıldayır*) A-a, bizim gənc arxitektorumuz bizi yalnız qoyub? Maraqlıdır, çox maraqlıdır.
- TROTTER: Bu doğrudur, missis Relston?

(*Kristofer pilləkənla düşür.*)

- MOLLİ: İlahi, şükür sənə! Nə yaxşı ki, getməmisiniz.
- TROTTER: Mister Ren, siz xizəkləri götürməmisiniz ki?
- KRİSTOFER: (*Təəccüblə*) Xizəklərinizi? Xeyr, serjant. Onlar mənim nəyimə lazımdır?
- TROTTER: Missis Relston isə elə bilirdi...(Üzünü *Molliyə tərəf çevirir.*)
- MOLLİ: Mister Ren xizək sürməyi çox sevir. Mən elə bildim o, gəzməyə gedib.
- CAYLS: Gəzməyə?
- TROTTER: Bura baxın, hamınıza aiddir. Bu, çox ciddi məsələdir. Kimsə məni polis idarəsi ilə yeganə əlaqə vasitəsindən məhrum edib. Mən istəyirəm hamı bura yığılsın-elə bu saat.

PARAVİÇİNİ: Məncə, miss Keysuel yuxarı qalxmışdı.

MOLLİ: Mə nonu çağıraram.

(Molli pilləkənla yuxarı qalxır.)

PARAVİÇİNİ: Mayor Metkaf isə yemək otağında idi. *(Yemək otağının qapısını açıb, boylanır)* Mayor Metkaf! Bu saat orada idi.

CAYLS: Gedim görüm haradadır.

(Cayls sağ tərəfdən gedir.)

(Molli və miss Keysuel pilləkənla düşürlər. Mayor Metkaf kitabxanadan gəlir.)

MAYOR METKAF: Məni axtarırdınız?

TROTTER: Biz mənim xizəklərim barədə söhbət edirdik.

MAYOR METKAF: Xizəkləriniz barədə?

PARAVİÇİNİ: *(Çağırır:)* Mister Relston!

(Sağ tərəfdən Cayls gəlir)

TROTTER: Mətbəxin böyründəki zirzəmidən xizəklərimi götürməmisiniz ki?

MİSS KEYSUEL: Allah eləməsin. Nəyimə lazımdırlar?

MAYOR METKAF: Mən də toxunmamışam.

TROTTER: Onlarsa yoxa çıxıb. *(Miss Keysuelə)* Otağınıza haradan qalxmışdınız?

MİSS KEYSUEL: Arxa pilləkənla.

TROTTER: Demək, zirzəminin qabağından keçmişdiniz.

MİSS KEYSUEL: Bəlkə də, ancaq mən haradan bilirdim ki, xizəklərinizi ora qoymusunuz?

- TROTTER: (*Mayor Metkafa*) Siz bu gün zirzəmiyə baş çəkmişdiniz?
- MAYOR METKAF: Bəli.
- TROTTER: Missis Boyl öldürülən vaxt.
- MAYOR METKAF: Tamamilə doğrudur.
- TROTTER: Xizəklərim orada idi?
- MAYOR METKAF: Fikir vermədim.
- TROTTER: Orada deyildilər?
- MAYOR METKAF: Xəbərim yoxdur.
- TROTTER: Yadınıza salın, orada idilər ya yox!
- MAYOR METKAF: Nahaq yerə bağırmayın mənə, cavan oğlan. Məni sizin lənətə gəlmiş xizəklər yox, zirzəminin özü maraqlandırır. (*Divanda oturur*)
- TROTTER: (*Divana yaxınlaşır*) Özünüz başa düşürsünüz ki, xizəkləri götürməyə sizinçün gözəl məqam yaranmışdı.
- MAYOR METKAF: Bəli, fikrinizə şərikəm. İstəsəydim, götürə bilərdim.
- TROTTER: Xizəklər hanı – budur məsələ.
- MAYOR METKAF: Pah, nə böyük məsələymiş! Şoğəribə qalsın görüm onları, çox lazımdırlar! (*Ayağa qalxıb, sağ qapıya tərəf yönəlir.*)
- TROTTER: Tələsməyin, mayor Metkaf. Tələsən təndirə, mən lap deyərdim, tələyə düşər.
- MAYOR METKAF: Anlamadım.
- TROTTER: Ömrümdə bu cür qəribə vəziyyətə düşməmişəm. Özümü başı xarab olmuşun yerinə qoyub, tapmalıyam ki, onun növbəti qurbanı kim olacaq. Qabaqlaya bilməsəm yenə kimisə öldürəcək.
- MISS KEYSUEL: Siz güman edirsiniz ki...
- TROTTER: Xeyr, xanım, mən güman etmirəm, mən buna əminəm. Üç kor siçan yadınızdan çıxıb? İkisi artıq tələdədirlər, üçüncüsü isə hələ sağdır. (*Üzünü divara çevirir.*) Altı nəfər adam bu saat mənə qulaq asır. Onlardan birisi qatildir!

(Pauza, hamı təşvişlə bir-birinə baxır. Trotter üzünü onlara Sarı çevirir)

Hələlik mən bilmirəm o, kimdir, amma biləcəyəm. O biriniz isə qatilin izlədiyi qurbandır. Mən də ona müraciət edir *(Molliyə yaxınlaşır.)* Missis Boyle köməyimdən imtina etdi – o dünyadadır. *(Otağın mərkəzində dayanır.)* Ey, sən, kim olursan ol, məni indii rədd edirsən, amma nahaq yerə. Sən ölüm tələsindəsən. İki adamı öldürən qatil üçüncüsü ilə ləngiməyəcək *(Mayor Metkafa tərəf irəliləyir.)* Əfsus ki, mənə hələ də bələd deyil mən kimi qorumalıyam.

(Pauza)

(Trotter yenə də arxasını camaata çevirir.) Hə cəsarətli ol, Lonqric fermasındakı əhvalatla kimin cüzi olsa da əlaqəsi varsa, çıxsın irəli.

(Pauza)

Yaxşı. Mən onsuzda qatili tapacağam, bu barədə arxayın ola bilərsiniz, ancaq birinizçün gec ola bilər. *(Jurnal stoluna tərəf irəliləyir.)* Amma qatilə nə ləzzət eləyir bu səhnə! Hə, əsl kefdir onunçun...

(Pauza)

(Trotter pərdənin birini yana dartır, bayıra baxır, sonra pəncərəaltına oturur.) Çox gözəl. Hamı gedə bilər.

(Mayor Metkaf sağ pilləkənla qalxır. Miss Keysuel buxaranın böyrünə söykənir. Cayls yerində qalır, Molli isə

arxasını ona çevirib, mərkəzdəki kresloya tərəf irəliləyir. Paraviçini Molliyə yaxınlaşır.)

PARAVİÇİNİ: «Ləzzət» deyəndə, yadıma dadlı xörək düşdü. Gedəyin mətbəxə, görək nə alınır. *(Paraviçini Mollinin sağ qoluna girir.)*

CAYLS: *(Mollinin sol qoluna girir.)* Mən arvadıma özüm kömək edirəm.

(Molli Caylsın əlini itələyir.)

PARAVİÇİNİ: Əriniz sizdən ötrü nigarandır. İstəmir, sizmənimlə təkliddə qalasınız.

(Molli Paraviçinin əlini itələyir.)

Heyf, ərlər həmişə mane olurlar!

(Paraviçini Mollinin əlindən öpür.)

Sinyora, arivederçi...

MOLLİ: Cayls, sizdən qətiyyən...

PARAVİÇİNİ: Oh, o çox müdrik adamdır. Risq etmək istəmir. O, mənim eşqbazlığımdan yox, qatil ola biləcəyimdən qorxur. Çünki mən onsuzda nə sizə, nə ərinizə, nə də ki, bizim inadkar serjantımıza heç cür sübut edə bilməyəcəyəm ki, adam öldürən deyiləm. Elə halda siz şübhələyə bilərsiniz ki, mən əslində... *(«Üç kor siçan» mahnısını zümzümə edir.)*

MOLLİ: Oh, lazım deyil.

PARAVİÇİNİ: Niyə ki, əla məhnədir! Mənası da dərinidir. Pişikdən qaçmaq istəyirdilər, tələyə düşdülər! Çik-çik-çik qurtardı getdi!

(Molli çığırır.)

CAYLS: Bura baxın, bəsdir arvadımı qorxutduz.

MOLLİ: Axı, neyçün hökmən mən onu tapmalıyam? Yazıq arvadın üzü olmuşdu qap-qara. İndiyəcən gözüümün qabağındadır. Unuda bilmirəm.

PARAVİÇİNİ: Başa düşdüm. Unutmaq çətindir. İllah ki, siz unudan adamlardan deyilsiz.

MOLLİ: (Çaşbaş halda) Mən getməliyəm...ora...göyerti qalıb...kartof çoxdan bişib...xahiş edirəm, Cayls.

(Cayls və Molli gedirlər. Paraviçini gülümsəyərək onların ardınca baxır. Miss Keysuel fikirli halda buxarının qabağında dayanıb.)

TROTTER: Ser, siz onun qanını nəylə qaraldınız?

PARAVİÇİNİ: Mən, serjant? Oh, adi zarafat ilə. Mən zarafat etməyi xoşlayıram.

TROTTER: Zarafatın yaxşısı da var, pisi də.

PARAVİÇİNİ: Başa düşmək istərdim, nəyə işarə edirsiniz?

TROTTER: Mən isə başa düşmək istərdim, siz nə cür adamsınız?

PARAVİÇİNİ: Doğrudan?

TROTTER: Başa düşmək istərdim, necə olub ki, maşınıız qara batıb... özü də xoşbəxtlikdən evin yaxınlığında.

PARAVİÇİNİ: Siz, yəqin «bədbəxtlikdən» demək istəyirdiniz serjant?

TROTTER: O, hansı tərəfdən baxmasından asılıdır. Bayaqdan soruşacaqdım, bu ... «bədbəxtlikdən» əvvəl hara yollanırdınız?

PARAVİÇİNİ: Oh, mən dostumgilə gedirdim.

TROTTER: Burada, qonşuluqda olur, eləmi?

PARAVİÇİNİ: Tamamilə doğrudur.

TROTTER: Onun adı, ünvanı?

PARAVİÇİNİ: Bura baxın, serjant, axı, bunun indi nə əhəmiyyəti var?

- TROTTER: Bizə hər tərəfli məlumat lazımdır. Necə idi, dediniz, dostunuzun adı?
- PARAVİÇİNİ: Mən heç nə demədim.
- TROTTER: Demədiniz. Görürəm, deməyə fikriniz də yoxdur. Çox maraqlıdır.
- PARAVİÇİNİ: Bunun o qədər səbəbi ola bilər ki. Eşq... ehtiyac... qısqanc ərlər.
- TROTTER: Sizin yaşınızda arvadbazlıq eləmək gec deyilmi?
- PARAVİÇİNİ: Əzizim, serjant, mən bəlkə də siz bildiyiniz qədər qoca deyiləm.
- TROTTER: Mən də bu fikirdəyəm, ser.
- PARAVİÇİNİ: Necə?
- TROTTER: Ola bilsin ki, siz doğrudanda mən bildiyim qədər qoca deyilsiniz, amma... qəsdən özünüzü qocalığa vurursunuz. Əksəriyyətcə, adamlar yaşlarından cavan görsənmək istəyir. Lakin, əgər kimsə öz yaşını qəsdən artırır, onda mən qeri-ixtiyarən öz-özümə sual verirəm: nə səbəblə?
- PARAVİÇİNİ: Bu qədər adama sual yağdırandan sonra, indi özünüzdən yapışmısınız. Yorulmadız sual verməkdən?
- TROTTER: Öz-özümdən cavab ala bilirəm, ancaq sizin cavabınızı hələ ki, eşitməmişəm.
- PARAVİÇİNİ: Yaxşı, gəlin təzədən başlayaq – yenə sualınız varsa, buyurun.
- TROTTER: Cəmi bir-iki sualdır. Dünən axşam siz haradan gəlirdiniz?
- PARAVİÇİNİ: Oh, nə sadə sualdır – Londondan.
- TROTTER: Londondakı ünvanınız?
- PARAVİÇİNİ: Mən həmişə «Rits» otelində qalıram.
- TROTTER: Bahalı oteldir. Bəs daimi ünvanınız?
- PARAVİÇİNİ: Daimilikdən zəhləm gedir.
- TROTTER: Sənətiniz – peşəniz nədir?

PARAVİÇİNİ: Mən birjada oynayıram.

TROTTER: Maklersiniz?

PARAVİÇİNİ: Yox, yox, məni düz başa düşmədiniz.

TROTTER: Birjada oynamaqdan həzz alırsız, demək. Qorxmursunuz, müflis olarsınız? Özünüzdən çox arxayınısınız. Sizin yerinizdə mən heç nəyə güvənməzdim. Yadınızdan çıxarmayın, siz qətlə şahidisiniz! Qətl isə oyun deyil!

PARAVİÇİNİ: *(Hırıldayır)* İlahi, siz heç zarafat başa düşmürsünüz, serjant Trotter. Mən çoxdan bilirdim ki, polis işçiləri yumor hissindən məhrumdurlar. Sorğu-sual bitdimi? Heç olmasa müvəqqəti.

TROTTER: Müvəqqəti, hə.

PARAVİÇİNİ: Çox məmnunam. Gedim xizəklərinizi qonaq otağında axtarım. Bəlkə onları pianonun içində gizlədiblər.

(Paraviçini gedir. Trotter qaş-qabağını sallayıb, onun ardınca baxır. Miss Keysuel pilləkənə tərəf irəliləyir.)

TROTTER: *(Başını döndərməyərək.)* Bir dəqiqə.

MISS KEYSUEL: *(Ayaq saxlayır)* Mənimləsiz?

TROTTER: Bəli. Bəleə əyləşəsiniz?

MISS KEYSUEL: Yaxşı. Nə buyurursuz?

TROTTER: Siz mister Paraviçiniyə verdiyim suallarımı eşidirdiniz?

MISS KEYSUEL: Hə, eşidirdim.

TROTTER: Mən sizdən bəzi məlumat almaq istərdim.

MISS KEYSUEL: Sizi şəxsən nə maraqlandırır?

TROTTER: Bütöv adınızı deyin, zəhmət olmasa.

MISS KEYSUEL: Lesli Marqaret *(pauza)* Ketrin Keysuel.

TROTTER: Ketrin? Belə. Ünvanınız?

MISS KEYSUEL: Villa Maripoza, Qızıl Söyüd, Mayorka.

- TROTTER: İtaliyadır?
- MISS KEYSUEL: Xeyr, İspan adasıdır.
- TROTTER: Aydındır. İngiltərədəki ünvanınız?
- MISS KEYSUEL: Naytsbric şəhəri, otel «Ledbyuri».
- TROTTER: Monqsuel Menor pansionuna neyçün gəlmisiniz?
- MISS KEYSUEL: Şəhərlər məni yormuşdu. Kənd sakitliyi üçün darıxdım.
- TROTTER: Burada nə qədər qalmağa fikriniz vardı, ya var?
(*Trotter saçını darmağına dolamağa başlayır.*)
- MISS KEYSUEL: İşimi bitirənəcən.
(*Trotterin hərəkətini görür.*)
- TROTTER: Hansı işinizi?
(*Pauza.*)
Sizdən soruşuram, hansı işinizi?

(*Əlini saçından aralayır.*)
- MISS KEYSUEL: (*Başa düşməyir*) Hə?
- TROTTER: Siz burada nə etməliydiz?
- MISS KEYSUEL: Bağışlayın. Fikrə getdim.
- TROTTER: Sualıma cavab vermədiniz.
- MISS KEYSUEL: Əslinə qalsa, başa düşmürəm, neyçün sizə izahat verməliyəm. Bu, şəxsən mənə aiddir.
- TROTTER: Fərqi yoxdur, miss Keysuel.
- MISS KEYSUEL: Gəlin mübahisə eləməyək.
- TROTTER: Bilmək olarmı neçə yaşınız var?
- MISS KEYSUEL: İyirmi dörd.
- TROTTER: İyirmi dörd?
- MISS KEYSUEL: Demək istəyirsiniz, yaşlı görsənirəm? Haqlısınız.
- TROTTER: Siz xaricdə doğulmusunuz?
- MISS KEYSUEL: Xeyr, mən on üç yaşında İngiltərədən köçmüşdüm.

(Gərgin pauza.)

- TROTTER: Bilirsinizmi, miss Keysuel, mən heç cür sizdən baş çıxara bilmirəm.
- MISS KEYSUEL: Bu, sizinçün belə vacibdir?
- TROTTER: Bilmirəm. *(Kresloya əyləşir.)* Siz burada nə qayıırırsız?
- MISS KEYSUEL: Görürəm, bu məsələ sizi çox maraqlandırır.
- TROTTER: Maraqlandırır...*(Miss Keysueli diqqətlə süzür.)* Siz on üç yaşında xaricə köçmüşdünüz?
- MISS KEYSUEL: On üç ya on iki yaşında.
- TROTTER: O vaxt familiniz Keysuel idi?
- MISS KEYSUEL: Bu mənim indiki familimdir.
- TROTTER: Bəs qız familiniz nədir? Cavab verin.
- MISS KEYSUEL: Siz nəyi sübut eləməyə çalışırsınız?
- TROTTER: Mən bilmək istəyirəm, İngiltərədən köçən vaxt familiniz nə idi?
- MISS KEYSUEL: Bu çoxdankı əhvalatdır. Yadımdan çıxıb.
- TROTTER: Elə şeylər yaddan çıxma bilməz. Sizin əsl adınız nədir?
- MISS KEYSUEL: Mən sizə demişəm – Lesli Marqaret Ketrin Keysuel.
- TROTTER: Ketrin?.. Lənət şeytana! Axı, sizin burada nə işiniz var?
- MISS KEYSUEL: Mən... Aman allah... *(Hönkürür)* Mənim burada nə işim var!..

(Trotter mat-məəttəldir. Kristofer gəlir.)

- KRİSTOFER: Mən elə bilirdim sorğu-sual zamanı işgəncə çoxdan qadağan olub.
- TROTTER: Mən miss Keysuelə cəmi bir neçə sual verdim.
- KRİSTOFER: Onu incitmisiniz. *(Miss Keysuelə)* O, sizə neyləyib?

MISS KEYSUEL: Heç, heç bir şey. Bu, hamısı... qətl...ölüm adamı vahimə bürüyür. (*Ayağa qalxır, Trotterə baxır.*) Mənə birdən elə təsir elədi... Gedim öz otağıma.

(*Miss Keysuel otaqdan çıxır.*)

TROTTER: (*Ardınca baxır.*) Ola bilməz... İnana bilmirəm...

KRİSTOFER: Nəyə inana bilmirsiniz? Elə baxırsız, guya kabus görmüsüz.

TROTTER: (*Həmin tərzdə*) Mən bunu çoxdan görməli idim, ancaq kor idim. İndisə, işimiz yerindən tərpənəcək.

KRİSTOFER: (*Rişxəndlə*) Yoxsa polis dəlil əldə eləyib?

TROTTER: (*Yüngül hədə ilə*) Bəli, mister Ren, axır ki, polisin əlində inkaredilməz dəlil var. Hamı bura yığılsın. Camaat hanı?

KRİSTOFER: Cayls Molli ilə mətbəxdədirlər. Mən mayor Metkaf ilə xizəklərimizi ağlasığmaz yerlərdə axtarırdıq, ancaq xeyri olmadı. Paraviçininin yeri mənə məlum deyil.

TROTTER: Mən özüm onu taparam. Siz isə başqalarını bura çağırın.

(*Kristofer gedir.*)

(*Qapını açır*) Mister Paraviçini! Mister Paraviçini!

(*Kefi saz Paraviçini daxil olur.*)

PARAVİÇİNİ: Nədir, serjant? Qulluğunuzda hazıram!

(*Mayor Metkaf, sonra Cayls, Molli, Kristofer daxil olurlar.*)

MAYOR METKAF: Yenə nə baş verib?

TROTTER: Əyləşin, mayor. Missis Relston...

(Hamı ayaq üstə qalır.)

MOLLİ: Mənsiz keçinmək olmaz? Xörəyim indi bişəcək.

TROTTER: Yeməkdən vacib şeylər var, missis Relston. Məsələn, missis Boyl daha heç vaxt yemək istəməyəcək.

MAYOR METKAF: Bunu çox kobud dediniz, serjant.

TROTTER: *(Hamıya üz tutur.)* Üzr istəyirəm, ancaq mənə sizin köməyiniz lazımdır. Mister Relston, miss Keysueldən xahiş edin bir də bura buyursun. O, təzəcə öz otağına getmişdi. Deyin ki, bir-iki dəqiqəliyədir.

(Cayls gedir.)

MOLLİ: Xizəkləriniz tapıldı, serjant?

TROTTER: Xeyr, missis Relston. Mən deyəsən, bilirəm onları kim və hansı məqsədlə gizlədib. Ancaq bu barədə hələlik danışmaq istəməzdim.

PARAVİÇİNİ: Yalvarıram, deməyin. İzahatınızı axıra saxlayın. Qoy hər şey detektiv romanlardakı kimi axırda aydınlaşsın.

TROTTER: *(Məzəmmətlə)* Biz oyun oynamırıq, ser.

KRİSTOFER: Zənnimcə, səhv edirsiniz. Kiminçünsə – oyundur.

PARAVİÇİNİ: Siz qatili nəzərdə tutursuz? Haqlı-sız, onunçun o, bizimlə «siçan-pişik» oyununu oynayır.

(Cayls və özünü ələ almış Miss Keysuel pilləkənlə düşürlər.)

MİSS KEYSUEL: Nə olub?

TROTTER: Əyləşin, miss Keysuel, missis Relston.

(Miss Keysuel və Molli əyləşirlər. Cayls ayaq üstə qalır.)

(Rəsmi tərzdə) Rica edirəm, mənə diqqətlə qulaq asasınız. Yadınızdakı kimi, missis Boylu öldürüləndən sonra mən

müəyyən etməyə çalışdım ki, qətl zamanı kim harada yerləşirdi. Verdiyiniz ifadələrdən belə məlum oldu ki, (*yazı kitabçasını çıxarır*) missis Relston mətbəxdə idi, mister Relston yataq otağında idi, mister Ren həmçinin öz otağında. Miss Keysuel kitabxanada, mayor Metkaf isə (*pauza*) zirzəmidə idi.

MAYOR METKAF: Elədir ki, var.

TROTTER: Budur əldə etdiyim məlumat. Lakin indiyəcən sizin ifadələrinizi yoxlamağa imkanım yox idi. Aydındır ki, beşiniz həqiqəti deyir, biriniz isə yalan. Kimdir o? (*Pauza*) Yalançını üzə çıxarmaqçun plan fikirləşmişəm. Kimin yalanı açılsa, demək odur qatil.

MISS KEYSUEL: Bəlkə yalan danışmağa başqa səbəbi olub?

TROTTER: Çətin.

CAYLS: Axı, xeyri nə? Özünüz bu saat dediniz ki, ifadələrinizi nə təsdiq edə bilərsiniz, nə də ki, inkar.

TROTTER: Elədir, amma bu sınaqdan ikinci dəfə keçməli olacaqsınız!

PARAVİÇİNİ: Eh, köhnə anekdotdur. Cinayətin bərpası.

CAYLS: Xaricdən şey öyrənilər.

TROTTER: Cinayətin yox, günahsız adamların hərəkətlərinin bərpası, mister Paraviçini.

MAYOR METKAF: Bu yolla nə öyrənmək olar?

TROTTER: Bağışlayın, izah etməyin vaxtı deyil.

CAYLS: Siz istəyirsiniz... tamaşanı təkrar edək?

TROTTER: Bəli, mister Relston.

MOLLİ: Bu, tələdir.

TROTTER: Nə demək istəyirsiniz?

MOLLİ: Tələdir. Mən bilirəm.

TROTTER: Yeganə təvəqqəm odur ki, ovaxt elədiyinizi təkrar edəsiniz.

- KRİSTOFER: Mən isə başa düşmürəm... mənə çatmır... əvvəlki hərəkətlərimizi təkrar elətdirməklə nə tapa biləcəksiz? Məncə bikara əməliyyatdır.
- TROTTER: Siz buna əminsiz, mister Ren?
- MOLLİ: Məni bunda nazad edin. Mətbəxdə iş başdan aşır.
- TROTTER: Heç kəsi azad edə bilmərəm. (*Qalxır, hamını bir-bir süzür.*) Qəribədir... özünüzü elə aparırsınız ki, elə bil hamınız müqəssirsiz. Bu inadkarlığın səbəbi nə ola bilər?
- CAYLS: Yaxşı, serjant. Biz hamımız sizə kömək edəcəyik. Hə, Molli?
- MOLLİ: (*Həvəssiz*) Hə.
- CAYLS: Ren?
(*Kristofer başı ilə razılığını bildirir.*)
Miss Keysuel?
- MISS KEYSUEL: Razıyam.
- CAYLS: Paraviçini?
- PARAVİÇİNİ: (*Əllərini bir-birinə vurur.*) Oh, əlbəttə, razıyam!
- CAYLS: Metkaf?
- MAYOR METKAF: (*Pauzadan sonra astadan*) Razı.
- CAYLS: Biz o dəfədəki hərəkətləri təkrar etməliyik?
- TROTTER: Tamamilə doğrudur.
- PARAVİÇİNİ: (*Qalxır*) Eləysə, mən qonaq otağındakı pianoma tələsməliyəm. Mən yenə də bir barmağımla qatilin imzası olan havanı çalacağam. (*Oxuyur, barmağı ilə dirijorluq edir.*) La-la-la la-la...
- TROTTER: Tələsməyin, mister Paraviçini. (*Molliyə*) Siz pianoda çala bilərsiniz, missis Relston?
- MOLLİ: Bəli.
- TROTTER: «Üç kor siçan» mahnısını bilirsiniz?
- MOLLİ: Onu kim bilmir.

TROTTER: Deməli, siz onu mister Paraviçini kimi bir barmağınızla çala bilərsiniz?

(Molli başıyla razılığını bildirir.)

Yaxşı. Zəhmət olmasa qonaq otağına keçin, pianonun qabağında hazır durun. Mən işarə verən kimi çalmağa başlayarsız.

(Molli qapıya tərəf irəliləyir.)

PARAVİÇİNİ: Mən düz başa düşmüşəmsə, hamımız o vaxt elədiyimizi təkrar etməliydik.

TROTTER: Hər şey təkrar olunacaq, lakin yerlərinizi dəyişəcəyəm. Çox sağ olun, missis Relston.

(Paraviçini qapını açır, Molli otaqdan çıxır.)

CAYLS: Bunun mənası nədir?

TROTTER: Sonra bilərsiz. İndisə, mənə bir də diqqətlə qulaq asın. Mən hərənizə başqa yer təyin edəcəyəm. Mister Ren, zəhmət olmasa, mətbəxə keçin. Missis Relstonun əvəzinə xörəklə məşğul olun. Siz ki, aşbazlıq həvəskarısınız.

(Kristofer mətbəxə keçir.)

Mister Paraviçini, qalxın mister Renin otağına. Mayor Metkaf, siz mister Relstonun yataq otağına qalxıb oradakı telefon xəttini yoxlamalısınız. Miss Keysuel, sizdən zirzəmiyə düşmək xahiş eləsəm, inciməzsiniz ki? Təəssüf ki, mənim hərəkətlərimi də kimsə təkrar etməlidir. Bağışlayın, mister Relston, lakin siz pəncərədən bayıra baxıb, telefon xəttini girəcək qapısınacan yoxlamalı olacaqsınız. Əlbəttə, bayır soyuqdur, amma siz hamımızdan möhkəmsiz, deyəsən.

MAYOR METKAF: Bəs siz neyləyəcəksiniz?

TROTTER: *(Radioqəbulediciyə yaxınlaşır, onu yandırır-söndürür.)* Mən missis Boylun rolunu oynayacağam.

MAYOR METKAF: Böyük risq edirsiniz, hə?

TROTTER: Hamınız yerlərinizdə qalmalısınız, ta mən çağıracağam.

(Miss Keysuel qalxır, otaqdan çıxır. Cayls sağ pərdəni yana çəkir. Mayor Metkaf pilləkənlə qalxır. Trotter başıyla Paraviçiniyə him edir ki, o da mayorun ardınca getsin.)

PARAVİÇİNİ: *(Çiyinlərini atır)* Uşaq bağçasıdır!

(Paraviçini otaqdan çıxır.)

CAYLS: Palto geysəm, eybi yoxdur ki?

TROTTER: Bu dəqiqə özüm təklif edəcəkdim sizə.

(Cayls dəhdisdən paltosunu gətirib geyir və pəncərəyə yaxınlaşır. Trotter stolun arxasındı əyləşib, yazı kitabçasına nəşə yazır.)

Fənərimi də götürün, ser. Pərdənin dalındadır.

(Cayls pəncərə altına qalxır və bayıra hoppanır. Trotter kitabxanaya keçir, cəld otağa qayıdır, pəncərəyə yaxınlaşır, onu bağlayır və pərdələri örtür. Buxarıya yaxınlaşır və kresloda əyləşir. Sonra ayağa qalxır və qonaq otağına tərəf gedir, qapını aralayır.)

(Çağırır) Missis Relston, iyirmiyəcən sayın, sonra çalmağa başlayın.

(Trotter qapını örtür, pilləkənə yaxınlaşır və səhnənin arxasına boylanır. «Üç kor siçan» mahnısının sədaları eşidilir. Kiçik pauzadan sonra Trotter sağ tərəfə gedir, branı söndürür. Cəld stolüstü lampaya tərəf atılıb, onu yandırır. Qonaq otağının qapısına yaxınlaşır.)

(Çağırır) Missis Relston! Missis Relston!

(*Molli gəlir.*)

- MOLLİ: Eşidirəm. Özünüzdən deyəsən, olduqca razısınız. Axtardığınızı tapa bildinizmi?
- TROTTER: Elədir ki, var. Tapmışam.
- MOLLİ: İndi bilirsiniz, qatil kimdir?
- TROTTER: Bilirəm.
- MOLLİ: Kimdir?
- TROTTER: Siz bunu məndən əvvəl bilməliydiniz, missis Relston.
- MOLLİ: Mən?
- TROTTER: Bəli, siz özünüzü çox arxayın apardınız. Mənə ürəyinizi açmadığınız üçün çoxdan həlak ola bilərdiniz.
- MOLLİ: Başa düşmürəm sizi.
- TROTTER: (*Hələ də təbii tərzdə, dostcasına.*) Bura baxın, missis Relston. Biz, polis işçiləri siz fikirləşdiyiniz dərəcədə qanmaz deyilik. Mən əvvəldən əmin idim ki, siz Lonqric fermasındakı hadisələrlə bilavasitə bağlısınız. Siz hətta bilirdiniz ki, rəhmətlik missis Boyle o qərarı çıxartmasaydı, uşaqların başına bu cür fəlakət gəlməzdi. Xülasə, siz hər şeydən agah idiniz. Bəs nə üçün susurdunuz?
- MOLLİ: (*Bərk həyəcan içərisində*) Mən istəyirdim hamısını unudam... unudam.
- TROTTER: Ərə getməzdən əvvəl fəmiliniz Uerinq idi.
- MOLLİ: Bəli.
- TROTTER: Miss Uerinq. O uşaqlar oxuyan məktəbdə siz müəllimə işləyirdiniz?
- MOLLİ: Elədir.
- TROTTER: Yadınızdadır, Cimmi – o ölən oğlan sizə məktub göndərmişdi? O, öz istəkli gənc müəlliməsindən kömək diləyirdi. Siz isə məktubuna cavab vermədiniz.

- MOLLİ: Verə də bilməzdim. Məktub mənə çatmamışdı.
- TROTTER: Siz sadəcə olaraq... özünüzü əziyyətə salmaq istəmədiniz.
- MOLLİ: Xeyr, elə deyil. Mən xəstələnmişdim. Həmin gün sətəlcəm olmuşdum. Neçə həftə keçəndən sonra onu tapmışdım. Ancaq biçarə uşaq artıq ölmüşdür... (*Gözlərini yumur.*) Ölmüşdü...ölmüşdü... O gözləyirdi mən onun dadını çatam... xilas eləyəm... ümidi isə getdikcə azalırdı, azalırdı... Bu fikir məni o vaxtdan dinc qoymur. Mən xəstələnməsəydim, bilsəydim əgər... Allah necə göz yumur belə işlərə!
- TROTTER: (*Boğazı birdən quruyur.*) Yox, o, hər şeyi görür.
(*Trotter cibindən tapanca çıxarır.*)
- MOLLİ: Mən bilmirdim ki, müstəntiqlər özləriylə tapanca gəzdirirlər... (*Birdən Trotterin üzünə baxır və canını bürüyən vahimədən az qalır nəfəsi kəsilsin.*)
- TROTTER: Müstəntiqlər gəzdirmir... Mən polis deyiləm, missis Relston. Avtomatdan bura zəng vurub dedim ki, guya polis idarəsindənəm və pansionunuza serjant Trotteri göndərirəm. Telefon xəttinizi də mən qırmışam, bayır qapısının ağzında. Bilmək istəyirsiniz mən kiməm, missis Relston? Mən Corciyəm, Cimminin qardaşı.
- MOLLİ: Oh!
- TROTTER: (*Ayağa qalxır*) Çığırmağı məsləhət görmürəm, missis Relston. Çünki tapankanı işlətməli olacağam... İstəyirəm sizinlə bir az söhbət eləyim. (*Üzünü yana çevirir.*) Cimmi öldü. (*Trotterin danışığı da, hərəkətləri də bu saat uşaqdakı kimi olur.*) Zalım arvad onu üzdü, sonra özü qazamata düşdü. Qazamat nə idi ki, onun elədiyi cinayət qarşısında. Mən özümə söz verdim ki, onu öldürəcəyəm. Sonra doğrudan da öldürdüm. Elə gülməli idi! Cimmi artıq xəbər tutub, yəqin. «Böyüyən kimi hamısını o dünyaya göndərəcəyəm!» Öz-özümə belə demişdim. Axı,

böyüklər nə istəyir, onu da eləyirlər. (*Şən*) Bir dəqiqədən sonra isə mən siz idə öldürəcəyəm.

MOLLİ: Lazım deyil. (*Mümküncə inandırıcı danışmağa çalışır*) Sizi buradan sağ buraxmazlar.

TROTTER: (*İncikmiş*) Kimsə xizəklərimi gizlədib! Tapa bilmirəm onları. Cəhənnəməki! Nə fərqi var buradan canımı qurtara biləcəyəm ya yox. Bərk yorulmuşam. Ancaq doyunca kef elədim!

MOLLİ: Tapancanın səsinə hamı tökülüşəcək.

TROTTER: O da düzdür. Adi yolla hamısından yaxşıdır. Tək əllərimlə... (*Asta-asta Molliyə yaxınlaşır, «Üç kor siçan» havasını fıtlə çalır.*) Axırncı siçan da tələyə düşdü. (*Tapancanı divana atır, Mollinin üzərinə əyilir, sol əliylə onun ağzını yumur, sağ əlini isə boğazına tərəf uzadır.*)
(*Sağdan mayor Metkaf və Miss Keysuel gəlirlər.*)

MİSS KEYSUEL: Corci, Corci, məni tanımırısan? Fermamız yaxındadır, Corci? Şişman donuz, çöldə dalımızca düşən öküz yadındamı? Bəs itlər?

TROTTER: İtlər?

MİSS KEYSUEL: Hə, Spot və Pleyn.

TROTTER: Ketrin?

MİSS KEYSUEL: Hə Ketrin, Ket tanıdın məni?

TROTTER: Ket, bu sənsən. Sən burada nə edirsən?

MİSS KEYSUEL: Səni tapmaqçun İngiltərəyə qayıtmışam. Saçını barmağına burmayanacan tanıya bilmirdim səni.

(*Trotter saçını darmağına dolayır.*)

Hə, sənin həmişəki adətin idi. Gedək mənimlə Corci. (*Təkidlə*)

Sən mənimlə gedəcəksən, Corci.

TROTTER: Hara?

MISS KEYSUEL: *(Yumuşaq tərzdə, elə bil uşaq ilə danışır.)* Narahat olma, Corci. Biz elə yerə gedəcəyik ki, orada sənə qulluq edəcəklər, qeydinə qalacaqlar, qoymayacaqlar səni pis-pis işlər görməyə.

(Miss Keysuel Trotterin əlindən tutub aparır. Mayor Metkaf işığı yandırır, pilləkənə yaxınlaşır və bacı-qardaşın ardınca baxır.)

MAYOR METKAF: *(Çağırır)* Relston! Relston!

(Pilləkənlə qalxır. Cayls təngnəfəs içəri daxil olur. Molliyə tərəf atılır, onu qaldırır. Divanın üstündəki tapancanı jurnal stolunun üstünə qoyur.)

CAYLS: Molli, Molli, sən sağsan? Əzizim, sevgilim mənim.

MOLLİ: Oh, Cayls!

CAYLS: Kimin ağlına gələ bilərdi ki, bu, Trotterdir!

MOLLİ: O, dəlidir, tamam ağılı çaşıb.

CAYLS: Yaxşı, sən axı...

MOLLİ: Mən onda məktəbdə müəllimə işləyirdim. Mənim günahım yoxdur, amma o, elə bilirdi mən qardaşını xilas etməliydim.

CAYLS: Görək mənə hamısını danışaydın.

MOLLİ: Yadımdan çıxartmaq istəyirdim.

(Mayor Metkaf pilləkənlə düşür.)

MAYOR METKAF: Hər şey qaydasındadır. Ona yuxu dərmanı verdik, bir azdan yatacaq, bacısı isə ona nəzarət edər. Yazıq tamam aqlını itirib. Mən çoxdan bunu hiss eləmişdim.

MOLLİ: Hiss eləmişdiniz? Siz onun polis olmasına şübhə edirdiniz?

MAYOR METKAF: Mən bilirdim ki, o, polis deyil. Məsələ ondadır, missis Relston, polis mənəm.

MOLLİ: Sizsiniz?

MAYOR METKAF: «Monksuel Menor» ünvanı olan yazı kitabçası əlimizə düşən kimi, gördük ki, bura mütləq kimisə göndərməliyik. Trotter peyda olanacan mən başa düşmürdüm ki, bura neyçün gəlişəm. (*Jurnal stolunun üstündəki tapancanı görüb, götürür*)

MOLLİ: Bəs Keysuel – onun bacısı?

MAYOR METKAF: Hə, o, qardaşını tanıyanda əvvəl özünü itirmişdi, sonra xoşbəxtlikdən mənə müraciət etmək ağına gəldi. Lap vaxtında oldu. Belə-belə işlər missis Relston. Gedim xizəkləri gətirim, otağında gizlətmişdim. (*Mayor Metkaf çıxır.*)

MOLLİ: Mənsə elə bilirdim Paraviçini çırpışdırıb.

CAYLS: Onun maşını isveçrə saati ilə dolu çıxsa heç təəccüblənmərəm.

MOLLİ: Cayls, dünən Londonda nə işin var idi?

CAYLS: Səninçün hədiyyə almağa getmişdim, əzizim. Bu gün evlənməyimizin bir ili tamam olub.

MOLLİ: Mən də elə bununçün Londona getdim, istəmirdim sən biləsən.

CAYLS: Daha sənə heç sözüm yox.

(*Molli sekreterin içindən bağlama çıxarır.*)

MOLLİ: (*Bağlamanı Caylsa uzadır.*) Siqardır. Kaş xoşuna gələydi.

CAYLS: (*Bağlamanı açır və siqar qutusunu çıxarır.*) Çox sağ ol, gözəlim. Bunlar ən əlasıdır.

MOLLİ: Çəkə biləcəksən?

CAYLS: (*Mərdanə*) Atasını yandıracağam.

MOLLİ: Bəs mənə nə almısan?

CAYLS: Oh, tamam yadımdan çıxıb. (*Dəhlizə qaçıb, sandığın içindən şlyapa qutusu çıxarıb qayıdır. Fərəhlə.*) Şlyapadır.

MOLLİ: Şlyapa? Axı, mən ömrümdə şlyapa geyməmişəm.

CAYLS: Daha yaxşı. Bu gündən geyərsən.

MOLLİ: (*Şlyapanı qutudan çıxır.*) Ah, nə qəşəngdir!

CAYLS: Qoy başına.

MOLLİ: Saçımı düzəldərəm, sonra.

CAYLS: Doğrudan da qəşəngdir. Satıcı qız dedi ki, son dəbdir.
(*Molli şlyapanı geyir. Mayor Metkaf sıçrayaraq otağa daxil olur.*)

MAYOR METKAF: Missis Relston! Missis Relston! Mətbəxdən yanıq iyi gəlir!
(*Molli mətbəxə atılır.*)

MOLLİ: (*Təlaşla*) Aman allah, piroqum yandı!

S O N